Souhrnná teritoriální informace Bělorusko (10/2010)

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

Běloruská republika (běloruský Рэспубліка Беларусь, ruský Республика Беларусь, anglicky Republic of Belarus).

V kódovém označení států je pro Bělorusko používána zkratka BY.

1.2. Rozloha

Rozloha Běloruska činí 207,6 tis. km^2.

1.3. Počet obyvatel, hustota na km^2, podíl ekonomicky činného obyvatelstva

K 01.01.2010 žilo v Bělorusku dle předběžných údajů 9,480 mil. obyvatel, což představuje 45,6 obyvatel na 1 km^2. 74,4% obyvatelstva žije ve městech, zbylých 25,6% na vesnici.

Podíl ekonomicky činného obyvatelstva představoval v roce 2009 49,2 %, tedy 4,667 mil. obyvatel. V průmyslu pracovalo 25,8% obyvatel, obchodě a pohostinství 14,2%, školství 9,6%, zemědělství 9,5%, stavebnictví 9,1%, zdravotnictví 7,2%, dopravě 6,2%.

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

Za rok 2009 představoval roční úbytek obyvatelstva 13 tis. obyvatel. Narodilo se 109,2 tis. dětí, zemřelo 135 tis. osob. Přírůstek zaznamenali imigranti, zejména ze zemí SNS.

1.5. Národnostní složení

Bělorusko je mnohonárodnostním státem, v němž žije více než 20 národností. Bělorusové dle údajů z roku 1999 tvoří 81,2 % obyvatel, Rusové 11,4 %, Poláci 3,9 %, Ukrajinci 2,4 % a Židé 0,3 %. K ostatním národnostem náleží Arméni, Tataři, Romové, Litevci, Ázerbájdžánci, Němci, Moldavané, Gruzínci a další.

V devadesátých letech minulého století zesílil migrační proces. Tři milióny Bělorusů a jejich potomků žijí převážně v Rusku, na Ukrajině, v USA a Polsku, dále v Litvě, Lotyšsku, Kanadě a Argentině.

1.6. Náboženství

Nejrozšířenější náboženstvím v Bělorusku je křesťanství - pravoslavné (60%), katolické (8%), uniatské (15%), protestantské. Dále je rozšířen judaismus a islám. Celkem bylo počátkem 2008 v Bělorusku napočítáno 25 náboženských konfesí a 3 000 náboženských obcí.

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

V souladu s Ústavou Běloruska jsou oficiálními státními jazyky běloruština a ruština. Běžnějším komunikačním jazykem zůstává ruština, kterou používalo dle sčítání obyvatelstva z roku 1999 62,8 % obyvatel země.

Při obchodních jednáních se používá zásadně ruština. V některých předem dohodnutých případech lze použít angličtinu, méně již němčinu. Celkově však je v oficiálním styku znalost cizích jazyků v Bělorusku zcela nedostatečná. U mladší generace Bělorusů začíná být situace mírně lepší.

1.8. Administrativně správní členění, hlavní město a další velká města

Administrativně je země rozdělena na šest oblastí nesoucích názvy podle svých správních městských center. Oblasti se dále dělí na 118 okresů (rajonů), 112 měst, 24 okresů ve městech, 94 obcí městského typu, 23 551 vesnic.

Hlavní město:	Minsk	1 829 000 obyvatel (2009)
Další správní centra:	Gomel	499 000 obyvatel
	Mogilev	372 000 obyvatel
	Vitebsk	356 000 obyvatel
	Grodno	338 000 obyvatel
	Brest	318 000 obyvatel

1.9. Peněžní jednotka a její dělení, používání cizích měn

Měnovou jednotkou je běloruský rubl (BYR), který se nedělí na nižší měnové jednotky. Používány jsou pouze papírové bankovky (100 000, 50 000, 20 000, 10 000, 5 000, 1 000, 500, 100, 50, 20, 10), mince nejsou emitovány.

Kurz běloruského rublu k vybraným měnám vyhlášený Národní bankou Běloruska k 15.09.2010:

- 3 025,00 BYR za 1 USD
- 3 899,83 BYR za 1 EUR
- 98,52 BYR za 1 RUB (ruský rubl)
- 158,17 BYR za 1 CZK (českou korunu)

V Bělorusku je měnová politika prováděna Národní bankou Běloruska, která podléhá prezidentovi. Běloruský rubl je vázán na koš tří měn (EUR, USD a RUB). Pro rok 2010 bylo centrální bankou stanoveno pásmo +/- 10% pro kolísání běloruského rublu.

Ze zákona je zakázáno, až na povolené výjimky, používat ve vnitřním platebním styku jiné měny než běloruský rubl. Ve směnárnách je možno běžně směňovat hlavní zahraniční měny, dále ruský rubl, ukrajinský rubl, českou korunu a některé další měny. Černý trh prakticky neexistuje. Kurz ve směnárnách se liší nepodstatně. S ohledem na inflaci (v roce 2009 10,1%) a možnou devalvaci (v lednu 2009 o 20,5%) se nevyplácí BYR delší dobu schraňovat.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Státní svátky v roce 2011

01.01. - Nový rok
07.01. - Pravoslavné vánoce
08.03. - Den žen
03.05. - Pravoslavné dušičky (tzv. radunica)
01.05. - Svátek práce
09.05. - Den vítězství
03.07. - Den nezávislosti Běloruska
07.11. - Den říjnové revoluce
25.12. - Katolické vánoce

Obvyklá pracovní doba

V úřadech a institucích je pětidenní pracovní týden. Standardní pracovní doba je osm hodin + hodinová přestávka na oběd. Většina úřadů začíná pracovat od 9:00. Některá pracoviště dodržují zkrácenou pracovní dobu v pátek. Zkrácená doba se obvykle dodržuje také v den předcházející svátkům, připadají-li na pracovní den. Přestávka na oběd trvá hodinu a je striktně dodržována. Je třeba počítat s tím, že v době od 12:00 do 13:00, případně od 13:00 do 14:00 nebudou pracovníci na svém pracovišti a v daném časovém rozmezí je téměř vyloučené dovolat se do úřadů a většiny firem.

Před cestou do Běloruska je doporučeno předem dohodnout termín jednání s běloruským partnerem.

Dovolená je min. 24 dní v roce.

Obvyklá otevírací doba v obchodní síti

Obchodní domy a některé specializované obchody (zejména potravinářské) mají otevřeno také o víkendu. Obchody s průmyslovým zbožím pracují většinou jen v sobotu, od 10:00 do 18:00. Směnárny jsou často přímo v obchodních centrech.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Na rozdíl od některých republik bývalého SSSR, je zvykem dosti přesně dodržovat termín dohodnutých schůzek a jednání, bez omluvy je akceptovatelných max. 5 minut.

Při představování je vhodné partnerovi předat vizitku (v ruském či anglickém jazyce). Při oslovování je obvyklé používat jméno a jméno po otci „otčestvo“ (*např. Vladimir Vladimirovič*). Pro české obchodníky může být někdy nezvyklé, že partner již při prvním setkání přejde na tykání. Mladší generace se při jednání již chová zcela evropsky.

Jednacím a komunikačním jazykem je v naprosté většině případů ruský jazyk. Po předchozí konkrétní dohodě s partnerem je možno komunikovat v jazyce anglickém, méně již v jazyce německém.

Nejlépe se navazují osobní kontakty při neformálních jednáních za stolem. Pracovní oběd v délce přibližně dvou hodin začíná obvykle mezi 13:00 až 15:00, pracovní večeře začíná obvykle v 19:00. Průběh konzumace je doprovázen pravidelnými přípitky, očekává se od hostů přípitek na perspektivní spolupráci, na zdraví rodiny apod. Přípitky jsou málokdy stručné a jsou vždy ukázkou řečnického umění. Pouhé české strohé „na zdraví“ by mohlo být

považováno za neuctivé. Pije se na povel a nejčastěji místní vodka, která je velmi dobré kvality.

Není neobvyklé, že je obchodní partner po určité době spolupráce pozván na chatu nebo do sauny. V tomto prostředí se často uzavírají největší obchody.

Často jsou hostům předávány drobné dárky (vodka, publikace, lidový suvenýr atd.). Před cestou je třeba s tím počítat a vzít s sebou rovněž několik dárků. Oblíbená je Becherovka, české pivo, předměty z broušeného skla, bižuterie atd.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

V souladu s nařízením prezidenta Běloruska „*O pojišťovací činnosti*“ musí mít zahraniční občané povinně sjednánu smlouvu o zdravotním pojištění na 5 000 USD, a to přímo s běloruskou pojišťovnou nebo prostřednictvím smluvní zahraniční pojišťovny (na pojistce musí být zřetelně uvedena běloruská pojišťovna). Při absenci pojištění a vzniku události vyžadující si zdravotní péči musí být tato péče uhrazena dotyčnou osobou nebo osobou (stranou), která cizince do země pozvala. V případě, že zahraniční občan má přiznán trvalý pobyt, je mu poskytována zdravotnická péče za podmínek jako občanům Běloruska.

Některá státní zdravotnická centra:

РНПЦ онкологии и медицинской радиологии им. Н.Н. Александрова (onkologie)
http://omr.med.by

РНПЦ "Кардиология" (kardiologie)
http://www.cardio.by

Республиканский центр медреабилитации и бальнеолечения (všeobecné)
http://www.med.belhost.by

РНПЦ травматологии и ортопедии (traumatologie a ortopedie)
http://www.ortoped.by

РНПЦ "Мать и дитя" (pro matky s dětmi)
http://www.medcenter.by

РНПЦ оториноларингологии (ORL)
http://www.lor.by

Республиканская клиническая стоматологическая поликлиника (stomatologie)
http://rksp.belmed.by

V Bělorusku existují pouze dvě pojišťovny, které jsou oprávněny poskytovat povinné zdravotní pojištění:

BELGOSSTRACH
http://www.belgosstrakh.by

BELEXIMGARANT

http://www.eximgarant.by

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Vízová povinnost mezi ČR a Běloruskem začala platit od 01.06.2000. Vjezd cizinců na území Běloruska je proto možný na základě uděleného víza. Na základě zákona „*O právním postavení zahraničních osob a osob bez občanství*“, který vstoupil v platnost 21.07.2010 došlo k prodloužení lhůty ze 3 na 5 dní, kdy se může cizinec nacházet v Bělorusku bez povinnosti registrace. V případě delšího pobytu je povinen se zaregistrovat na příslušném úřadě (tzv. OVIR - orgán Ministerstva vnitra BY) v místě faktického ubytování. V případě ubytování v hotelu, turistických objektech nebo sanatoriích tuto registraci provede administrace (recepce) příslušného místa. Pro případné prodloužení víza je třeba kontaktovat administraci nebo navštívit místní OVIR.

Lhůta pro krátkodobý pobyt v BY je 90 dní v kalendářním roce.

Víza a poplatky

- Víza při cestě představitelů českých firem do Běloruska

Podmínky pro udělení víza (do i nad 90 dní) při cestě do Běloruska
http://www.czech.belembassy.org/cz/belbelg/pols

Konzulární poplatky za víza do Běloruska
http://www.czech.belembassy.org/cz/belbelg/new_page_79

Pravidla pro pobyt cizích státních příslušníků a osob bez občanství v Bělorusku
http://www.czech.belembassy.org/cz/belbelg/copy_pols_7330

- Víza při cestě běloruských obchodních partnerů do České republiky

Konzulární úsek Velvyslanectví ČR v Minsku uděluje schengenská víza a vyznačuje víza národní. Schengenská víza jsou víza s dobou pobytu v Schengenském prostoru do 90 dnů. Národními vízy jsou víza dlouhodobá, tj. nad 90 dnů pobytu na území České republiky. Pokud se týče schengenských víz, celková doba pobytu cizince na území Schengenského prostoru nesmí překročit tři měsíce v průběhu 6 měsíců ode dne prvního vstupu na toto území.

Dokumenty potřebné k získání pobytu v ČR do 90 dní
http://www.mzv.cz/preview/144946-1-MZV/ru/vizy/x2009_03_31/index.html

Dokumenty potřebné k získání pobytu v ČR nad 90 dní
http://www.mzv.cz/preview/144946-1-MZV/ru/vizy/x2009_02_13_2/index.html

Konzulární poplatky za víza do ČR
http://www.mzv.cz/preview/144946-1-MZV/ru/vizy/x2002_07_30_4/index.html

Náležitosti pro podání žádosti o vízum může žadatel předem konzultovat s pracovníky konzulárního úseku velvyslanectví ČR v Minsku (tel.: +375 17 2265244-6).

Zdravotní pojištění

Před vycestováním do Běloruska je nutné uzavřít zdravotní pojištění. Od září 2009 je při pasové kontrole vyžadováno povinné zdravotní pojištění autorizované běloruskou pojišťovací společností BELGOSSTRACH (případně BELEXIMGARANT). Dle vyjádření představitelů této pojišťovny, neměl BELGOSSTRACH k srpnu 2010 s žádnou českou pojišťovnou uzavřenou podobnou dohodu. V této souvislosti bude český občan vyzván pracovníky pasové kontroly k sjednání pojištění v areálu minského letiště (hraničního přechodu). Cena pojištění se odvíjí od počtu strávených dní na území Běloruska, přičemž pojistka do 4 dní stojí 2,- EUR, v případě 5-6 dní 3,- EUR, 7-8 dní 4,- EUR, 9-10 dní 5,- EUR, 11-12 dní 6 EUR,-, 13-14 dní 7,- EUR a tak dále až 271-365 dní celkem 85,- EUR.

Samotné sjednání pojištění trvá cca 5 minut. U početnějších delegací (nad 5 osob) cestujících letecky, si lze dohodnout pojištění před příletem do Minsku. Stačí na faxové číslo +375 17 2791801 (doporučujeme přijetí faxu telefonicky ověřit na stejném čísle) zaslat seznam cestujících s následujícími údaji (vše latinkou): jméno a příjmení, číslo pasu, datum narození, pobyt od-do. Po příletu, v prostoru před pasovou kontrolou, je třeba objednané pojistky vyzvednout a zaplatit odpovídající částku (v EUR).

Očkování

Pro cesty do Běloruska se nevyžaduje žádné povinné očkování. Doporučeno je očkování typu hepatitida A, hepatitida B, tetanus, záškrt dle aktuální epidemiologické situace, klíšťová encephalitida (při pobytu v lesnatých endemických oblastech).

Celní předpisy

V souvislosti s ratifikací Celního kodexu Celní unie Běloruska, Kazachstánu a Ruska (CU) vstoupila v červenci 2010 v platnost „*Dohoda o pravidlech přemístění fytickými osobami zboží pro osobní potřebu přes celní hranici CU…*“, která upravuje celní problematiku ve vztahu k fyzickým osobám. Občané, kteří vjíždějí na území CU mohou volně převážet:

- zavazadlo s nosností do 50 kg na osobu v hodnotě max. 1500,- EUR;
- alkohol v objemu max. 3 litry na osobu (včetně piva);
- finanční prostředky max. do 10.000 USD (ekvivalent).

V opačném případě je třeba vyplnit celní deklaraci a zaplatit příslušené clo. Přehled předmětů, které nepatří do seznamu věcí pro osobní potřebu, stejně jako přehled zakázaných (nebo s omezením – např. cenné papíry) předmětů jsou uvedeny v příslušných přílohách dohody.

Dohoda o pravidlech přemístění fyzickými osobami zboží pro osobní potřebu přes celní hranici CU
http://gtk.gov.by/ru/regulation/1628356987/documentu

Cestování letadlem

Letecké spojení mezi Prahou a Minskem je každodenní, provozované společnostmi ČSA a BELAVIA.

Cestování vlakem

Využít lze rovněž železničního spojení Praha-Ostrava-Warszawa Wschodnia (PL)-Minsk. Více informací v systému IDOS.

Cestování pravidelnou autobusovou linkou

Mezi Prahou a Minskem je provozována pravidelná autobusová linka společnosti TOURING BOHEMIA.

Cestování automobilem

Při vjezdu na území Běloruska osobním automobilem je třeba na hranici vyplnit **celní deklaraci**. Současně se předkládají originály malého technického průkazu a řidičského průkazu (pro jistotu je vhodné mít i fotokopie). Neřídí-li vozidlo majitel zapsaný v dokladech vozidla, je třeba mít s sebou ověřenou plnou moc vystavenou.

S vozidlem je třeba opustit území Běloruska před vypršením doby povolení pro dočasný vjezd, **tedy do 3 měsíců**!

Mezi vládami Běloruska a Ruskou federací byla v únoru 2010 podepsána *Dohoda o dočasném dovozu a vývozu automobilů*. Ta předpokládá, že při cestě do Ruské federace přes Bělorusko, stačí deklarovat automobil pouze na hranicích EU/Bělorusko a průjezd do RF je volný. Do 3 měsíců však musí automobil opustit RF, respektive Bělorusko.

V případě dotazů k celním formalitám při vjezdu do Běloruska je možné se obrátit na *Státní celní výbor Běloruska*, tel.: +375 17 2189085.

Státní celní výbor Běloruska
http://gtk.gov.by

Při vjezdu do Běloruska je vyžadováno **povinné pojištění automobilu**. Díky účinnosti dohody o „zelené kartě“ mezi ČR a Běloruskem je akceptována zelená karta, pokud na kartě není zaškrtnuto Bělorusko v rubrice územní platnosti. Druhou možností je sjednání si pojištění přímo na hranici prostřednictvím *Běloruské kanceláře dopravního pojištění*, jejímiž členy je v současnosti 6 běloruských pojišťoven.

Běloruská kancelář dopravního pojištění
http://www.btib.org

Kde platí Zelená karta – Česká kancelář pojistitelů
http://www.ckp.cz/motoriste/ZelenaKarta/index.php

Silnice a mýtné

V souladu s daňovým kodexem Běloruska (hlava 22 Zvláštní části), jsou cizinci, kteří cestují vlastním automobilem **povinni při přejezdu běloruských hranic zaplatit poplatek za využívání běloruských silničních komunikací**. Poplatek vybírá *Dopravní inspekce Ministerstva dopravy a spojů BY*. Pravidla pro nákladní a autobusovou mezinárodní dopravu se řeší mezinárodními dohodami.

Dopravní inspekce Ministerstva dopravy a spojů BY

http://www.mtkrbti.by

Běloruské silnice jsou dobré, dálnice M1 z Brestu přes Minsk do Moskvy dokonce velmi kvalitní. Mimo hlavní tahy a ve vesnicích však kvalita vozovky kolísá. Za užití dálnice (Brest-přechod RF) se platí mýtné (v USD nebo jiné zahraniční měně). Mýtnice jsou viditelné (budky se závorami a semafory přes celou šíři dálnice).

Poplatky za průjezd dálnicí M1 – Belavtostrada
http://www.belavtostrada.by/show.php?category=6

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

V Bělorusku je velmi dobrá bezpečnostní situace, nicméně může dojít k drobným krádežím, zejména v místech s větší četností lidí (obchodní domy, nádraží, stadiony, metro apod.)

Není doporučována návštěva míst bezprostředně zasažených následky havárie Černobylské jaderné elektrárny, k níž došlo v roce 1986 na Ukrajině, pouhých 10 km od hranic s Běloruskem. Jedná se zejména o oblast na jihovýchodě země, rozprostírající se mezi městy Loev, Mozyr, Petrikov a David-Gorodok. Na celém ostatním území Běloruska je trvale mírně zvýšená radiace.

Monitoring úrovně radiace – Republikové centrum radiační kontroly a monitoringu
http://rad.org.by/monitoring/radiation.html

1.15. Kontaktní údaje ZÚ včetně konzulárního úseku – popis spojení z letiště a z centra města

Velvyslanectví ČR v Bělorusku
Bělorusko, 220030 Minsk, Muzykalnyj per. 1/2
Tel.: +375 17 2265244-6
Fax: +375 17 2110137
E-mail: minsk@embassy.mzv.cz
Web: http://www.mzv.cz/minsk

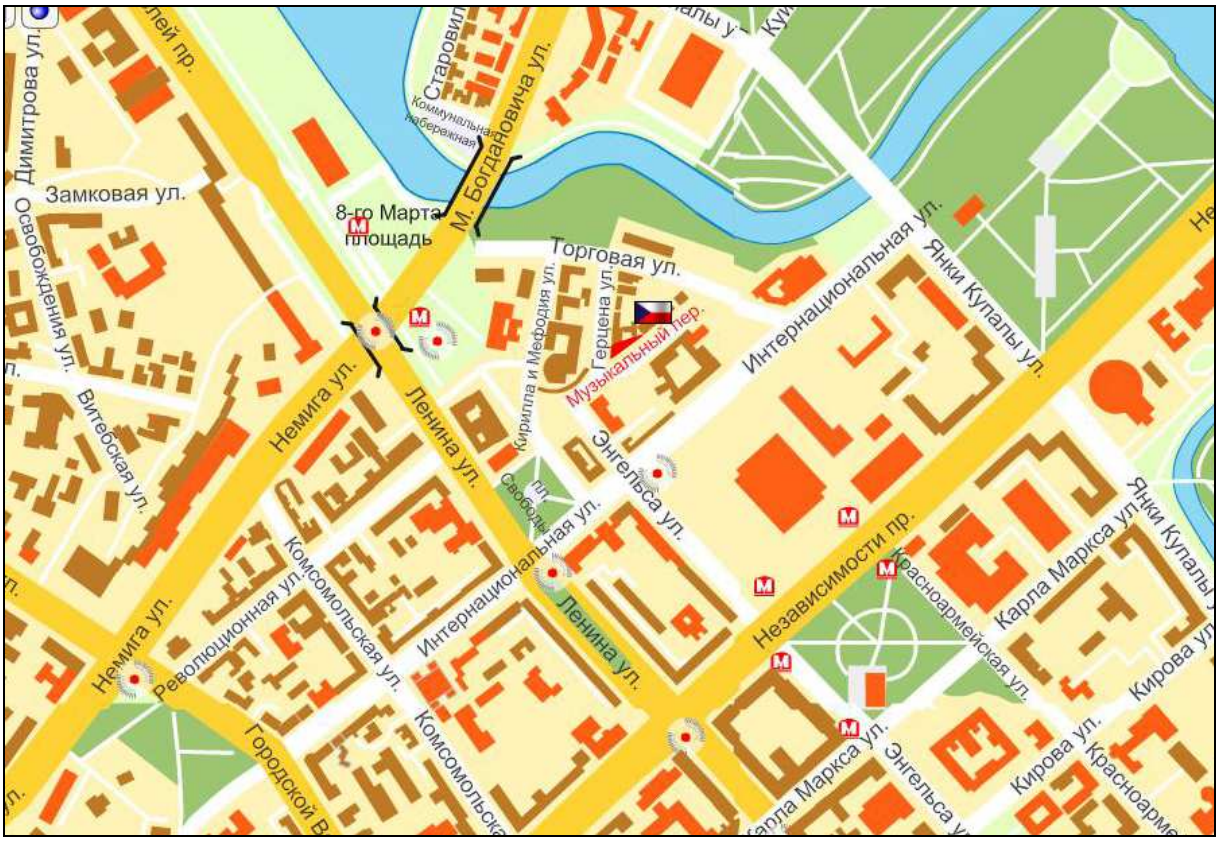
Vedoucí zastupitelského úřadu:
Jiří Karas, velvyslanec
E-mail: minsk@embassy.mzv.cz

Obchodně-ekonomický úsek:
Michal Gelbič, vedoucí obchodně-ekonomického úseku
E-mail: commerce_minsk@mzv.cz

Konzulární úsek:
Jan Jedlička, vedoucí konzulárního úseku
E-mail: minsk@embassy.mzv.cz

Pracovní doba: pondělí - pátek, od 8:30 do 17:00.

Velvyslanectví se nachází v centru města, nedaleko prospektu Nezavisimosti. Mezinárodní letiště v Minsku (http://www.airport.by) je od centra vzdáleno cca 45 km. Pro přepravu lze využít taxi, autobus (č. 300) nebo mikrobusy. Z letiště vede do centra silnice M2 (Moskovskoje šossé), na kterou navazuje prospekt Nezávislosti (pr. Nezavisimosti).

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (ČC, CzechTrade, CzechInvest apod.)

V Bělorusku v současné době nemá své zastoupení žádná z kanceláří Českých center, CzechTrade, CzechInvest nebo jiných státních organizací.

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky, apod.)

Hasiči	(+375) 101
Policie	102
Záchranná služba	103
Plyn	104
Železnice	105
Letiště	106
Taxi	001, 107, 135, 152, 157, 161, 181
Autobusová nádraží	114
Telefonní čísla organizací	109
Předpověď počasí	195
Informace o tel. číslech	185

1.18. Internetové informační zdroje

Belarus.by – oficiální stránky Běloruska
http://www.belarus.by

Běloruské veřejné zakázky
http://www.icetrade.by

Internetový portál TUT.by
http://www.tut.by

Další informační zdroje lze nalézt na stránkách ZÚ ČR v Minsku.

1.19. Adresy významných institucí

Prezident republiky
http://www.president.gov.by

Rada ministrů Běloruska
http://www.government.by

Ministerstvo architektury a stavebnictví Běloruska
http://www.mas.by

Ministerstvo zahraničních věcí Běloruska
http://www.mfa.gov.by

Ministerstvo bytového a komunálního hospodářství Běloruska
http://www.mjkx.gov.by

Ministerstvo zdravotnictví Běloruska
http://www.minzdrav.by

Ministerstvo vnitra Běloruska
http://www.mvd.gov.by

Ministerstvo informatiky Běloruska
http://www.mininform.gov.by

Ministerstvo kultury Běloruska
http://www.kultura.by

Ministerstvo lesního hospodářství Běloruska
http://www.mlh.by

Ministerstvo obrany Běloruska
http://www.mod.mil.by

Ministerstvo školství Běloruska
http://www.minedu.unibel.by

Ministerstvo daní a poplatků Běloruska
http://www.nalog.by

Ministerstvo pro mimořádné situace Běloruska
http://rescue01.gov.by

Ministerstvo přírodních zdrojů a ochrany životního prostředí Běloruska
http://www.minpriroda.by

Ministerstvo průmyslu Běloruska
http://www.minprom.gov.by

Ministerstvo spojů a informatizace Běloruska
http://www.mpt.gov.by

Ministerstvo zemědělství Běloruska
http://www.mshp.minsk.by

Ministerstvo sportu a turizmu Běloruska
http://www.mst.by

Ministerstvo obchodu Běloruska
http://www.mintorg.gov.by

Ministerstvo dopravy a komunikací Běloruska
http://www.mintrans.by

Ministerstvo práce a sociální ochrany Běloruska
http://www.mintrud.gov.by

Ministerstvo financí Běloruska
http://www.minfin.gov.by

Ministerstvo ekonomiky Běloruska
http://w3.economy.gov.by

Ministerstvo energetiky Běloruska
http://www.minenergo.gov.by

Ministerstvo spravedlnosti Běloruska
http://www.minjust.by

Národní statistický výbor Běloruska
http://www.belstat.gov.by

Státní celní výbor Běloruska
http://www.gtk.gov.by

Státní výbor pro standardizaci Běloruska

http://www.gosstandart.gov.by

Státní výbor pro vědu a technologie Běloruska
http://www.gknt.org.by

Státní výbor majetku Běloruska
http://www.gki.gov.by

Státní vojensko-průmyslový výbor Běloruska
http://www.vpk.gov.by

Národní banka Běloruska
http://www.nbrb.by

Běloruský svaz podnikatelů a zaměstnavatelů
http://bspn.by

Republikový běloruský svaz podnikatelů
http://www.baeonline.org

Běloruský svaz podnikatelů
http://belsp.com

Běloruská vědecko-průmyslová asociace
http://www.bnpa.info

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Bělorusko je dle ústavy demokratickou neutrální republikou (ústava byla přijata *Nejvyšším soudem Běloruska* 15.03.1994, přičemž v letech 1995, 1996 a 2004 byla doplňována a měněna) s prezidentským systémem a silnou centralizací zákonodárné, výkonné i soudní moci v rukou prezidenta. Od vyhlášení samostatnosti v roce 1991 se Bělorusko pokusilo jít cestou demokratických transformací. Zvolení Alexandra Lukašenka prezidentem Běloruska v roce 1994 způsobilo návrat zpět a přechod k upevňování autoritativního režimu.

Parlament

Moc zákonodárnou představuje dvoukomorový Parlament - *Národní shromáždění*, který je volen na 4 roky. Skládá se z *Komory reprezentantů* (zástupců), která má 110 poslanců volených přímou volbou a *Rady republiky* čítající 56 poslanců (senátorů), z nichž po 8 vybírají *oblastní* a *Minská městská rada* a zbylých 8 jmenuje prezident republiky. Jejich reálné pravomoci jsou minimální.

Národní shromáždění Běloruska
http://www.sovrep.gov.by

Rada ministrů

Moc výkonnou vykonává Vláda – *Rada ministrů Běloruska*. Ta se skládá z předsedy vlády, jeho místopředsedů, ministrů, vedoucích dalších republikových orgánů státního řízení.

Rada ministrů Běloruska
http://government.by

Soudní systém

Moc soudní náleží soudům, přičemž soudní systém je vytvářen na principech územnosti a specializace. Kontrolu ústavnosti normativních aktů provádí *Ústavní soud Běloruska*. Soudní systém se skládá z *okresních a městských soudů* – soudů první instance, *oblastních a Minského soudu, Nejvyššího soudu, Vyššího hospodářského soudu*.

Ústavní soud Běloruska
http://www.kc.gov.by

Nejvyšší soud Běloruska
http://www.supcourt.by

Vyšší hospodářský soud Běloruska
http://www.court.by

Politické strany

O postavení politických stran v tradičním pojetí evropské a světové demokracie nelze v případě současného Běloruska hovořit. Jiné subjekty, než prezidentova administrativa a jemu podřízený mocenský aparát (včetně soudnictví), jsou více méně vyřazeny z klasického politického procesu.

Téměř veškerá reálná moc je soustředěna v rukou prezidenta vládnoucího s podporou parlamentu složeného z politických stran věrných režimu, které se samy nijak výrazně neprofilují a jsou víceméně pokládány za pasivní nástroje vlády. Legitimita voleb byla zpochybněna mezinárodními pozorovateli, režim má ale přesto nezanedbatelnou podporu mezi voliči i podle nezávislých průzkumů.

Vedle toho existuje i reálná a v parlamentě nezastoupená opozice, která ale nemá pro své aktivity srovnatelné podmínky a její vliv na zásadní rozhodnutí o politickém či ekonomickém směřování země je minimální. Tyto opoziční strany reprezentují všechny hlavní politické proudy: sociálně demokratický (hlásí se k němu hned několik stran), konzervativní (například Běloruská národní fronta, Křesťansko-demokratická strana) nebo liberální. Velká část opozičních stran není oficiálně zaregistrována.

Místní samospráva

Místní správa a samospráva je realizována prostřednictvím místních *Rad poslanců*, výkonné a nařizovací orgány a orgány územní samosprávy tzv. *Oblastní výkonné výbory*.

Brestský oblastní výkonný výbor
http://www.brest-region.by

Gomelský oblastní výkonný výbor
http://www.gomel-region.gov.by

Grodněnský oblastní výkonný výbor
http://region.grodno.by

Minský oblastní výkonný výbor
http://www.minsk-region.gov.by

Mogilevský oblastní výkonný výbor
http://region.mogilev.by

Vitebský oblastní výkonný výbor
http://www.vitebsk-region.gov.by

2.2. Hlava státu

V souladu s ústavou je prezident Běloruska nejvyšším představitelem státu s širokými pravomocemi: rozhoduje o jmenování vlády Běloruska, jmenuje a odvolává místopředsedy vlády, ministry a další členy vlády; jmenuje vedoucí republikových orgánů státního řízení; podepisuje zákony, může navrátit zákony zpět k dopracování *Komoře reprezentantů*, může zrušit normativní akty vlády; vyhlašuje republiková referenda; může vydávat dekrety, které mají právní sílu zákonů. Prezident reprezentuje Bělorusko ve vztahu k jiným státům a mezinárodním organizacím.

Prezidentské volby se poprvé uskutečnily 10.07.1994, dále v roce 2001, 2006 a 2010.

Ve volbách v roce 1994 a následně v roce 2001 byl do této funkce zvolen Alexandr Lukašenko. Ačkoliv jeho původní volební období mělo skončit v červenci 1999, díky celonárodnímu referendu v roce 1996 byla změněna ústava a prezidentský mandát A. Lukašenka začal od začátku. V říjnu 2004 proběhly parlamentní volby a referendum. Referendum umožnilo A. Lukašenkovi účastnit se dalších prezidentských voleb. Prezidentské volby v roce 2006 proběhly podle předem připraveného scénáře, který nejdříve "umožnil" ústavní změnu, dovolující prezidentu A. Lukašenkovi potřetí kandidovat a poté v nedemokratických a zmanipulovaných volbách obhájit funkci prezidenta.

2.3. Složení vlády

V souladu s ústavou tvoří běloruskou vládu *Rada ministrů*, jejímiž členy jsou (k 01.01.2011):

Prezídium Rady ministrů

▪ předseda vlády	Mjasnikovič Michail Vladimirovič
▪ předseda úřadu prezidenta	Makej Vladimir Vladimirovič
▪ předseda Výboru státní kontroly	Jakobson Alexandr Serafimovič
▪ první místopředseda vlády	Semaško Vladimir Iljič
▪ místopředseda vlády	Ivanov Valerij Nikolaevič
▪ místopředseda vlády	Kalinin Anatolij Nikolaevič
▪ místopředseda vlády	Rumas Sergej Nkolaevič

- místopředseda vlády — Tozik Anatolij Afanasevič
- ministr ekonomiky — Snopkov Nikolay Genadievič
- ministr financí — Charkovec Andrej Michajlovič
- ministr zahraničních věcí — Martynov Sergej Nikolajevič

Členové Rady ministrů

- ministr architektury a výstavby — Ničkasov Anatolij Ivanovič
- ministr vnitra — Kulešov Anatolij Nilovič
- ministr bytového a komunálního hospodářství — Belochvostov Vladimir Maximovič
- ministr zdravotnictví — Žarko Vasilij Ivanovič
- ministr informací — Proleskovskij Oleg Vitoldovič
- ministr kultury — Latuško Pavel Pavlovič
- ministr lesního hospodářství — Ameljanovič Michail Michajlovič
- ministr obrany — Žadobin Jurij Viktorovič
- ministr školství — Maskevič Sergej Aleksandrovič
- ministr daní a poplatků — Polujan Viktor Nikolaevich
- ministr pro mimořádné události — Vasčenko Vladimir Aleksandrovič
- ministr přírodních zdrojů a ochrany životního prostředí — Calko Vladimir Grigorievič
- ministr průmyslu — Katerinič Dmitrij Stěpanovič
- ministr spojů a informatiky — Pantělej Nikolaj Petrovič
- ministr zemědělství a potravinářství — Rusyj Michail Ivanovič
- ministr sportu a a turismu — Kačan Oleg Leonidovič
- ministr obchodu — Čekanov Valentin Sergejevič
- ministr dopravy a komunikací — Ščerbo Ivan Ivanovič
- ministr práce a sociální ochrany — Ščetkina Marianna Akindinovna
- ministr energetiky — Ozerec Alexandr Vladimirovič
- ministr spravedlnosti — Golovanov Viktor Grigorievič

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Bělorusko je zakládajícím členem *Organizace spojených národů* (OSN*)* a mnoha jejích organizací (*UNIDO*, *UNESCO*). Je členem *Středoevropské iniciativy* (CEI), okamžitě po osamostatnění se stalo členem *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě* (OBSE), usiluje o integraci do dalších evropských demokratických institucí (prioritně *Rady Evropy*). Angažuje se v *Mezinárodním měnovém fondu* (MMF), *Světové bance* (WB), *Mezinárodní finanční korporaci* (IFC), *Evropské bance pro obnovu a rozvoj* (EBRD) atd.

Bělorusko není členem *Světové obchodní organizace* (WTO). Přístupová jednání byla zahájena v roce 1993, přičemž doposud se uskutečnilo 7 formálních zasedání *Pracovní skupiny WTO* (05.06.1997, 28.04.1998, 05.03.2001, 24.01.2003, 30.01.2004, 30.09.2004, 24.05.2005 a 24.10.2005). V roce 2005 však jednání ustrnula na mrtvém bodě. Se vznikem *Celní unie mezi Běloruskem, RF a Kazachstánem* se dá očekávat znovuobnovení těchto jednání.

3.2. Účast země v mnohostranných smlouvách a dohodách

Bělorusko je zakládajícím členem *Společenství nezávislých států*, s Ruskou federací (zatím formálně) vytvořilo *Svazový stát Ruska a Běloruska*, účastní se šestistranného integračního uskupení v rámci SNS, tzv. *Euroasijského ekonomického společenství*, které tvoří Bělorusko, Ruská federace, Kazachstán, Kyrgyzstán, Uzbekistán a Tádžikistán.

Mezi Běloruskem a Ruskou federací byla v roce 1995 sjednána *Dohoda o celní unii*. Nejednalo se však o celní unii v pravém slova smyslu. Její funkčnost byla vždy „rukojmím" kolísavé úrovně vzájemných vztahů obou zemí.

V současnosti probíhá proces vytváření nové celní unie, která má zahrnovat rovněž Kazachstán. *Dohoda o celní unii mezi Běloruskem, Kazachstánem a Ruskou federací* byla podepsána 27. listopadu 2009 v Minsku. S platností od 01. ledna 2010 byl pro všechny tři země zaveden *Jednotný celní tarif*. V červenci 2010 účastníci CU ratifikovali Celní kodex unie a nastoupili další etapu vzájemné integrace, včetně odstranění celní kontroly na bělorusko-ruské hranici a později i rusko-kazachstánské, čímž vznikne *Jednotný celní prostor*. Od 01. ledna 2012 by na území těchto států měl být vytvořen *Jednotný hospodářský prostor*.

Vztahy Běloruska s EU

Jelikož EU odmítla ratifikovat dvoustrannou *Dohodu o partnerství a spolupráci* (PCA), řídí se vzájemné obchodní a hospodářské vztahy mezi EU a Běloruskem *Dohodou o obchodu a spolupráci* (Trade and Cooperation Agreement, TCA) podepsanou mezi tehdejšími EHS a SSSR ještě v roce 1989. Tato dohoda zakotvuje doložku nejvyšších výhod, ale nepředpokládá běloruskou regulatorní aproximaci k nejdůležitějším obchodním acquis Evropské unie.

Evropská unie odňala Bělorusku v červnu 2007 výhody plynoucí z preferenčního systému GSP (*General System of Preferences*). Učinila tak v reakci na nerespektování závazků vůči *Mezinárodní organizaci práce* (ILO) Běloruskem. Prokáže-li Bělorusko, že respektuje práva odborů, je EU připravena Bělorusku výhody GSP opět poskytnout. Odejmutí výhod GSP tudíž technicky není sankcí, nýbrž „pouhým" pozastavením preferenčního obchodního režimu.

Bělorusko se připojilo k iniciativě *Východního partnerství*, které má posílit bilaterální a multilaterální spolupráci EU. Tato iniciativa by měla mj. podpořit ekonomickou transformaci východních partnerů a ekonomicky je více integrovat s EU. Bělorusko by podle předkladatelů mělo být od počátku přidruženo do všech platforem partnerství na pracovní úrovni.

Výkonný výbor Společenství nezávislých států
http://www.cis.minsk.by

Informační portál Svazového státu Ruské federace a Běloruska
http://www.soyuz.by

Euroasijské ekonomické společenství
http://www.evrazes.com

Výbor Celní unie Běloruska, Kazachstánu a Ruské federace
http://www.tsouz.ru

3.3. Přehled bilaterálních smluv (včetně data vstupu v platnost)

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o hospodářské, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci (Minsk, 2009);
- Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik (Moskva, 1972);
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o leteckých službách (Praha, 1999);
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (Moskva, 1982);
- Dohoda mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví Běloruské republiky o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařské vědy (1998);
- Dohoda mezi Českou republikou a Běloruskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic (Praha, 1996);
- Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku (Praha, 1996);
- Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí Běloruské republiky (1999);
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o mezinárodní silniční dopravě (Budapešť, 1996);
- Protokol mezi Českou republikou a Běloruskou republikou o úpravě právního nástupnictví ohledně mezinárodních smluv mezi bývalou Českou a Slovenskou Federativní Republikou a bývalým Svazem sovětských socialistických republik (Minsk, 2001);
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o spolupráci a vzájemné pomoci v celních otázkách (2002).

Dne 11. srpna 2010 byl v Minsku podepsán *Protokol ke Smlouvě mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku*. Protokol ke smlouvě, která je v platnosti od roku 1998, má za cíl zajistit výměnu daňových informací mezi kompetentními ministerstvy. Kromě toho Protokol přináší zlepšení podmínek pro podnikatelské subjekty obou zemí, jako třeba nižší zdanění příjmů z dividend nebo licenčních poplatků.

Texty jednotlivých smluv jsou uvedeny ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv (http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka) nebo na teritoriálním útvaru Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

4. Ekonomická charakteristika země

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

2009
Jelikož v Bělorusku fakticky chybí investiční trh, účinek hospodářské krize se v Bělorusku naplno projevil především v oblasti zahraničního obchodu. Snížení obchodní výměny bylo možné poprvé zaznamenat v srpnu 2008, nicméně trvalý pokles nastal definitivně počínaje listopadem. Ve IV. čtvrtletí 2008 Bělorusko utrpělo dvojitý šok, spojený jak s poklesem

poptávky po běloruském zboží na východních trzích, tak i poklesem světových cen na vyvážené suroviny a polotovary (zejména kovy, draselná hnojiva a ropné produkty). Negativním prvkem byl rovněž nárůst platební neschopnosti zahraničních odběratelů, což společně s poklesem exportu vedlo ke snížení valutových prostředků běloruských podniků. V reakci a s posvěcením vlády proto podniky zahájily prodej zboží do zemí SNS za snížené ceny (někdy i pod cenou výrobních nákladů). Deficit obchodní bilance koncem roku dosáhl úrovně 6,8 mld. USD. V prvním pololetí 2009 se běloruský export snížil až dvakrát (na vině byla jak klesající poptávka, tak i pokračující propad světových cen na běloruské produkty vyvážené mimo SNS), zatímco dovoz klesal mnohem pomaleji (zejména v souvislosti s nákupem surovin a polotovarů pro běloruskou výrobu, pro kterou však klesal odbyt). Bělorusko tak dosáhlo negativní bilance i na těch trzích, které byly tradičně přebytkové a díky nimž vyrovnávalo negativní obchodní bilanci s Ruskou federací. Ve III. čtvrtletí propad exportu výrazně zpomalil, došlo k oživení vývozu některých pozic (zejména draselných hnojiv do Indie). Současně běloruská vláda přijala řadu opatření na omezení dovozu (zejména investičních celků). Ve IV. čtvrtletí zahraniční obchod dosáhl nejvyšších přírůstku za celý rok 2009, nicméně prosincový deficit zejména s Ruskou federací vyvolaný rostoucími cenami ropy a rovněž dovozem investičních celků (např. nákladních automobilů - což může být signálem zhoršující se konkurenceschopnosti běloruské produkce), znamenal propad obchodní bilance Běloruska na konečných 7,28 mld. USD.

Direktivní model řízení s plánovanou výrobou (i když v mnoha případech neefektivní), umožnil státním podnikům, které tvoří více jak 70% běloruské ekonomiky, víceméně zachovat objem výroby. Místo na export však produkce putovala na sklad. Koncem roku 2008 řada podniků, zejména exportně orientovaných, zaznamenala snížení rentability. Ve 2. pololetí 2009 počet ztrátových podniků značně vzrostl. Stimulace ekonomiky probíhala jak v oblasti fiskální, tak i monetární. Fiskální podpora byla oproti předchozím letům značně umírněnější (požadavek Mezinárodního měnového fondu /MMF/), monetární podpora spočívala v dostupnosti úvěrů, což vytvářelo další tlak na běloruský finanční sektor. Ve finančním sektoru se krize projevila zejména deficitem valuty na domácím trhu. Devalvace národní měny počátkem roku 2009 měla přivést ekonomiku k rovnováze platební bilance. Běloruská národní banka /BNN/ začala přijímat opatření proti dolarizaci národní ekonomiky a na posilování běloruského rublu. Z důvodu nízké likvidity a omezeného přístupu ke zdrojům na mezinárodních trzích BNN podpořila běloruský bankovní sektor (státní banky) krátkodobými zdroji. Současně byl na tyto banky státem vyvíjen tlak, aby prostřednictvím dlouhodobých úvěrů financovaly běloruské podniky zapojené do státních programů. Banky tak na sebe z velké části převzaly problémy podnikatelského sektoru a vystavily se dalším rizikům. Logicky se krize odrazila i na stavu státních financí, kdy se snížily příjmy konsolidovaného rozpočtu. Přesto běloruská vláda reflektovala jednu z podmínek MMF pro čerpání úvěrů stand-by a snažila se minimalizovat deficit rozpočtu, k čemuž přispělo výrazné snížením výdajů na státní programy zejména ve III. čtvrtletí 2009.

1. pol. 2010

HDP Běloruska v 1. pololetí 2010 dosáhlo růstu 6,6 %. Největší podíl na jeho tvorbě měl tradičně průmysl s 29,8%, který zaznamenal nárůst od počátku roku o 8,8%. Přes optimistická čísla není situace v průmyslu tak jednoznačná. Direktivní nařízení vlády „vyprázdnit sklady“, kdy docházelo k expedici zboží bez garancí plateb, znamenalo pro běloruské závody nárůst nesplacených pohledávek, přičemž ruští odběratelé se na celkovém objemu podíleli 75%. Neprodané zboží se současně pouze „opticky“ přesunulo na maloobchodní úroveň, o čemž svědčí výrazné zvýšení zásob zboží v maloobchodě (k 1. červenci nárůst o 32,5% oproti 1. červenci 2009). Pozorovat lze rovněž zhoršení platební morálky běloruských podniků, nejen

pokud jde o krátkodobé závazky, ale rovněž splácení úvěrů a půjček. Největším šokem pro běloruskou ekonomiku však byla změna podmínek dodávek ruské ropy, což se negativně projevilo na výsledcích zejména palivového průmyslu, který výrazně propadl (-26,2%, přičemž petrochemický až o 32,8).

Pokud jde o saldo zahraniční obchodu, to dosáhlo v 1. pol. 2010 negativní hodnoty 3,5 mld. USD (*pro představu za celý rok 2009 to bylo -7,2 mld. USD*). Výrazně přitom propadl zejména export ropných výrobků, a to o 40%!

Ani objem investic do základního kapitálu se nevyvíjel tak jak by si běloruská vláda přála. Za prvních 6 měsíců sice došlo k navýšení investic o 4%, avšak do plánovaných 23-25% má tento parametr velmi daleko. Největší podíl v celkovém objemu investic představovaly vlastní prostředky podniků (35%), následované bankovními úvěry (29,9%) a státními prostředky (18,9%). Podíl zahraničních investic do základního kapitálu (*bez úvěrů zahraničních bank*) představoval 1,7% (v 1 pol. 2009 to bylo 1,4%). Přímé zahraniční investice dle statistik Běloruské národní banky v I. čtvrtletí vykázaly pokles o 10,1 %. Z celkového objemu 67,4% představovaly investice ve formě akciového kapitálu (přičemž 11,9% směřovalo do bankovního sektoru), 27,7% reinvestovaný zisk a 4,9% úvěry a půjčky zahraničních mateřských podniků běloruským dceřiným společnostem. Nejvíce přímých investic přišlo z RF (76,5%, přičemž z těchto 754,8 mil. USD jen příjem od prodeje akcií BELTRANSGAZ představoval 625 mil. USD), Kypru a USA. Zklamání nad „přítokem“ zahraničních investic oficiální Minsk veřejně přiznává.

Nehledě na relativně nízkou míru inflace (6,9%), dochází v ekonomice k akumulaci inflačních tlaků (*ačkoliv se stát snaží maximálně regulovat ceny a tarify, zdražování energetických zdrojů, potravin, komunálních služeb a dopravy probíhá nejintenzivněji od 90. let*) a riskantní monetární politice centrální banky. Ta je vynucena v podmínkách omezeného toku přímých zahraničních investic stimulovat vnitřní poptávku úvěrováním ekonomiky (snižováním úvěrových sazeb) a administrativním tlakem na běloruské banky, čímž dochází k růstu peněžní nabídky. Při zachování stávající politiky centrální banky by se Bělorusko mohlo střetnout s prudkým růstem inflace již ve 2. pololetí 2010 a rovněž v roce 2011.

Za prvních 6 měsíců došlo rovněž ke zvýšení deficitu státního rozpočtu, a to do výše 2,4% HDP. Při poklesu daňových i nedaňových příjmů a absenci dodatečných zdrojů je Ministerstvo financí BY nuceno omezovat státní výdaje. V této situaci se jako destruktivní jeví záměr prezidenta Lukašenka do konce roku zvýšit průměrnou mzdu na 500 USD, což bude pro státní rozpočet znamenat další zátěž. Bez odpovídajícího zvýšení produktivity práce je zřejmé, že toto opatření nákladově neulehčí přezaměstnaným a neefektivním státním podnikům (14,9% průmyslových podniků je ztrátových), a povede mj. ke zvýšení peněžní masy a tím i inflace.

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv. vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

Základní makroekonomické ukazatele 2004-2009

	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**6/2010**
HDP (mld. USD)	22,9	29,6	37,0	44,7	60,3 [1]	48,9 [2]	
HDP (bil. BYR)	49992	65067	79267	97165	129791	136790	
v % k předchozímu roku (BYR)	111,4	109,4	110,0	108,6	110,2	100,2	106,6

Podíl průmyslu na HDP (%)	26,8	27,4	27,6	23,1	28,1	25,3	29,8
Podíl zemědělství na HDP (%)	8,9	7,5	7,5	7,4	8,4	7,8	
Podíl stavebnictví (%)	6,5	6,8	7,9	8,5	9,4	10,7	
Podíl dopravy a spojů (%)	9,8		9,2	8,6	8,0	8,9	
Podíl obchodu a veř. stravování (%)	9,8		10,3	10,2	10,6	10,7	
HDP na 1 obyvatele (tis. BYR)	5088	6656	8145	10015	13407	14153	
Investice do základního kapitálu (mld. USD)	4,9	7,0	9,0	11,7	16,7	15,42 [2]	+4%
Vývoz zboží (mil. USD)	13774	15979	19734	24275	32571	21282	
Dovoz zboží (mil. USD)	16491	16708	22351	28693	39381	28564	
Obrat zbožím (mil. USD)	30265	32687	42085	52968	71952	49846	
Saldo (mil. USD)	-2717	-729	-2617	-4418	-6810	-7282	-3311
Inflace (%)	14,4	8,0	6,6	12,1	13,3	10,1	6,9
Počet nezaměstnaných (tis.)	83,0	67,9	52,0	44,1	37,3	40,3	
Nezaměstnanost (%)	1,9	1,5	1,2	1,0	0,9	0,9	
Peněžní příjmy obyvatelstva (mld. BYR)	29565	38622	48685	58670	75305	87605	
Reálné příjmy v % k předchozímu roku	109,8	118,4	117,8	113,2	111,8	102,9	
Průměrná měsíční mzda (tis. BYR)	347,5	463,7	582,2	694,0	868,2	998,3	
Reálná mzda v % k předchozímu roku	117,4	120,9	117,3	110,0	109,0	99,6	
Průměrný měsíční důchod (tis. BYR)	172,6	211,0	277,6	328,2	389,4	429,5	
Reálný důchod v % k předchozímu roku	132,4	113,2	123,4	105,4	104,7	100,2	
Maloobchodní obrat (mld. BYR)	19452	25230	31062	38168	50651	55913	
v % k předchozímu roku	111,5	120,0	117,4	114,8	119,2	103,0	
Placené služby obyvatelstvu (mld. BYR)	5212	6776	8307	9988	12608	14223,4	
v % k předchozímu roku	112,9	115,3	111,2	111,5	113,9	102,8	
Kurz BYR/USD (ke konci roku)	2170	2152	2140	2150	2200	2863	3014
Kurz BYR/EUR (ke konci roku)	2956	2550	2817	3167	3077	4106	3683

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska
Poznámka: 1) průměrný kurz 2136,29 BYR/USD, 2) v roce 2009 po devalvaci 2792,54 BYR/USD

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Bělorusko bylo v době existence SSSR považováno za „montážní závod“ celé země, kdy se po druhé světové válce začaly v zemi budovat megapodniky s produkcí určenou pro trh SSSR a RVHP. Po rozpadu východního bloku naprostá většina z nich pocítila problémy s využíváním nadměrných kapacit.

Nosnými odvětvími běloruského průmyslu jsou:
- petrochemický průmysl;
- strojírenský průmysl;
- lehký průmysl, z něhož lze vyčlenit zejména oblast výroby textilu a oděvů, sklářský průmysl a průmysl optických zařízení;
- těžební průmysl;
- vojensko-průmyslový komplex.

Základní ukazatele průmyslu

	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Objem produkce (mld. BYR)	48530	62545	77267	95515	130830	123225
v % k předchozímu roku	115,9	110,5	114,7	108,7	111,5	98,0
Střední počet zaměstnanců (v tis.)	1057	1062	1068	1084	1104	1068
Výnos z realizované produkce (mld. BYR)	5484	6898	8511	9332	14482	9745
Rentabilita realizované produkce (%)	15,1	15,0	15,3	12,9	15,2	10,2

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Podíl jednotlivých odvětví na celkovém objemu průmyslové výroby

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Celkově průmysl	100	100	100	100	100	100
z toho podíl těžebního průmyslu	6,1	3,1	2,4	2,0	1,6	1,8
zpracovatelského průmyslu	93,9	96,9	97,6	98,0	98,4	98,2
dle jednotlivých odvětví						
elektroenergetika	7,1	6,2	5,9	6,3	5,5	6,8
palivový průmysl	18,9	21,7	21,8	20,4	21,3	19,4
černá metalurgie	4,0	3,7	3,6	3,9	4,1	3,2
barevná metalurgie	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
chemie a petrochemie	11,3	11,3	11,2	11,6	13,4	12,1
strojírenství a kovoobrábění	22,2	22,4	23,8	24,5	23,2	21,5
lesní, dřevoobráběcí, papírenský průmysl	5,1	4,8	4,4	4,7	4,4	4,1
průmysl stavebních materiálů	4,3	4,2	4,3	4,6	5,1	5,5
lehký průmysl	5,4	4,7	4,4	4,1	3,6	4,0
z toho textilní	2,6	2,1	2,2	1,9	1,7	1,9
konfekce	1,7	1,5	1,2	1,2	1,1	1,2
kůže, kožichy, obuv	1,1	1,1	1,0	1,0	0,8	0,9
potravinářský	16,6	16,2	15,9	15,3	14,6	17,9
z toho masné a mléčné	8,5	8,9	8,8	8,6	8,5	10,4

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

V **petrochemickém průmyslu** se jedná zejména o zpracování ropy, ropných produktů a petrochemických surovin dodávaných z Ruské federace, které jsou na běloruských závodech (NAFTAN a MOZYRSKÝ NPZ, každý s kapacitou přepracování kolem 10 mil. tun ropy) přepracovávány na pohonné hmoty, chemická vlákna a další výrobky. Klíčové státní podniky petrochemického průmyslu jsou koncentrovány do státního koncernu BELNĚFTĚCHIM.

Výroba klíčových druhů ropných produktů petrochemického průmyslu (v tis. tunách)

	1990	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
prvotní zpracování ropy	39442	15774	18451	19802	21253	21349	21305	21634	
benzín	5064	2366	3317	3763	3931	3702	3709	3671	
z toho automobilový	4373	1895	2840	3330	3498	3181	3330	3272	
motorová nafta	7659	4913	5845	6426	6616	6679	6612	6588	
palivový mazut	16849	4790	5501	6313	6329	6195	5917	6202	

Zdroj: Statistical Yearbook 2010, Republic of Belarus, Národní statistický výbor Běloruska

Strojírenský průmysl představují především výrobci nákladních automobilů (BELAZ, MAZ), autobusů (MAZ), trolejbusů a tramvají (BELKOMMUNMAŠ), těžkých tahačů, motorů (MMZ), traktorů (MTZ), kombajnů (GOMSELMAŠ) a dalších strojírenských výrobků.

Lehký průmysl je zaměřen na výrobu textilu (zejména ze lnu), který se v Bělorusku tradičně pěstuje, dále na výrobu vlněných látek, směsových tkanin a trikotáže. Běloruské konfekční závody získaly řadu zakázek na práci ve mzdě i od renomovaných západních konfekčních obchodních firem. V době krize se však odvětví dostalo do vážných problémů (vysoké náklady a zastaralé technologie). Podniky lehkého průmyslu jsou soustředěny ve státním koncernu BELLEGPROM.

V Gomelu se vyrábí ploché sklo metodou float (GOMELSTEKLO), spotřební sklo zase ve sklárně Něman. Na slušné úrovni je domácí optika, která se využívá jak ve fotoaparátech, dalekohledech, tak zejména jako komponenty ve vojenské technice. Dále se vyrábějí známé ledničky a mrazničky zn. Minsk v závodě ATLANT.

V **těžebním průmyslu** pracují závody na těžbu draselné soli (BELARUSKALIJ) a kuchyňské soli, dále se těží písek, dolomit, křída, stavební kámen, hlína. V poslední době byly rovněž odkryty některé druhy netradičních užitkových nerostů jako železitý křemenec, fosfority, zeolitové silicidy, sádra, kaolín, grafit.
Z energetických surovin se v Bělorusku nachází naleziště ropy, hnědého uhlí, rašeliny a hořlavé břidlice. Zásoby kvalitní ropy jsou nevelké, odhadují se zhruba na 338 mil. tun. Každoročně Bělorusko těží 1,7 mil. tun (GPO BELORUSNĚFŤ), tedy asi 21% své domácí potřeby. Pokud jde o hnědé uhlí, to představuje zásoby zhruba 1,3 mld. tun, nicméně není prakticky těženo. Až v posledním období byla zahájena diskuze o znovuzavedení těžby a jeho využití v energetice. Prozkoumána jsou tři naleziště s celkovými zásobami 150 mil. tun. Problémem je však jeho nízká kvalita, jelikož popelnatost uhlí dosahuje 40%. Významné postavení zaujímá rašelina a speciální druhy bahna (těžbou se zabývají podniky v rámci koncernu BELTOPGAZ), jejíž zásoby se odhadují na 3 mld. tun (nicméně pro průmyslovou těžbu se dá využít pouze 240 mil. tun). Předběžně byla prozkoumána rovněž dvě naleziště hořlavých břidlic, přičemž odhadované zásoby do hloubky 600 m představují 11 mld. tun. Veškerý domácí zemní plyn je získáván při těžbě ropy (odhadované zásoby 8,4 mld. m^3).

Vojensko-průmyslový komplex vyrábí a opravuje tradičně těžké tahače pro raketová vojska a další druhy vojsk, dále obrněná vozidla pěchoty, ženijní vozidla atd. V Bělorusku se opravují a modernizují rovněž tanky užívané v SNS. Na vysoké úrovni je technika navádění řízených střel a různá optická a zaměřovací zařízení používaná v armádní výzbroji. Ve vývozu zbraní je Bělorusko mezi první desítkou na světě – nejčastěji je zařazováno na 7. místo.

Státní koncern BELGOSPISHEPROM – potravinářský průmysl
http://www.bgp.by

Státní koncern BELNEFTECHIM – chemický průmysl
http://www.belneftekhim.by

Státní koncern BELLEGPROM – lehký průmysl
http://www.bellegprom.by

Státní koncern BELBIOFARM – farmaceutický průmysl
http://www.belbiopharm.by

Státní koncern BELLESBUMPROM – lesní, dřevozpracující a papírenský průmysl
http://www.bellesbumprom.by

Státní koncern BELTOPGAZ – rašelina, distribuce plynu obyvatelstvu
http://www.topgas.by

GPO BELORUSNĚFŤ – těžba ropy
http://beloil.by

4.4. Stavebnictví

Ve stavebnictví působilo k 1. lednu 2009 6157 stavebních organizací různých vlastnických forem (79% z nich do 50 zaměstnanců, 8% do 100, 8% do 200, 5% nad 200 zaměstnanců). Z nich 470 organizací je státních, 5640 soukromých a 47 zahraničních.

Základní ukazatele ve stavebnictví

	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Postavených bytů (v tis.)	40,4	43,3	45,6	53,1	60,0	70,3
Postavené bytové plochy (tis m^2)	3501,5	3785,5	4087,6	4665,1	5102,8	5790,0
z toho státní (%)	21,2	18,5	19,6	15,1	13,3	49,5
soukromé	78,1	81,2	80,2	84,6	86,5	49,9
z toho financováno ze státních zdrojů (%)	8,3	6,5	5,1	5,1	5,0	4,9
vlastních prostředků stavebních firem	5,9	5,8	6,6	3,3	5,4	4,0
prostředků obyvatelstva	52,1	50,8	49,5	51,0	46,1	46,6
zahraničních zdrojů	0,2	0,1	0,0	0,1	0,2	0,3
úvěrů bank	32,5	36,6	38,8	40,1	43,1	44,1

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

V oblasti výroby stavebních materiálů působilo v roce 2009 490 podniků. Ze základních stavebních materiálů bylo v roce 2009 vyrobeno 4350 tis. tun cementu, 3474 tis. m^3 železobetonových konstrukcí a výrobků, 977 mil. ks cihel, 212 mil. ks stěnových betonových a silikátových bloků, 29 mil. m^2 měkkých střešních krytin a izolací, 185 mil. ks azbestocementových dlaždic, 788 tis. tun vápna, 36,6 mil. m^3 nerudných surovin (z toho 11,6 kameniva a 12,7 písku), 12268 tis. m^2 keramických dlaždic, 1097 tis. ks sanitární keramiky.

4.5. Zemědělství

Podnebí

Podnebí v Bělorusku je výrazně kontinentální. Vlhké s krátkým jarem a podzimem, studenou zimou a horkým létem. Průměrná teplota v lednu činí –4,2°C, v červnu +16°C. Největší množství srážek 600-700 mm ročně spadne ve střední a severozápadní části republiky, nejméně 500-550 mm v Polesje. Podnebí je příznivé pro zemědělskou výrobu a dá se srovnat s podnebím severních částí České republiky. Půdy jsou však písčité, vlhké a chudé.

Zemědělské plochy

Z celkové rozlohy 207,6 tis. km² představuje zemědělská půda 93,4 tis. km², z toho 62,3 tis. km² připadá na půdu ornou. Lesy zaujímají 82,8 tis. km². Na obyvatele připadá 0,9 ha zemědělských ploch a 0,6 ha pastvin. Plocha zemědělské půdy, kterou obhospodařují zemědělské organizace představuje 7,6 mil. ha (87% celkových ploch), individuální farmáři 1,2 mil. ha.

Pět oblastí Běloruska, o rozloze 23% z celkové plochy země, je zasaženo radioaktivním spadem po výbuchu v Černobylu a nehodí se pro pěstování zdravotně nezávadných plodin, určených k výrobě potravin ani pro chov zdravých zemědělských zvířat.

Půdní reforma v Bělorusku neproběhla. V roce 1999 byl přijat nový *Půdní kodex*, který říká, že všechna půda zemědělské povahy patří do vlastnictví státu. Povoleno je pouze vlastnictví půdy, na které stojí nemovitost (max. 0,15 ha) a na přilehlý pozemek, na kterém je pomocné

hospodářství (do 1 ha). Občané si mohou pronajímat max. 2 ha půdy pro vlastní hospodářství a vlastnit do 1ha pozemku. Farmáři mohou získat do užívání, nikoli vlastnictví, do 100 ha půdy.

Zemědělství zaujímá 8-9% HDP. Prioritou rozvoje agroprůmyslového komplexu Běloruska je živočišná výroba (mléko, maso), pěstování lnu, obilí, cukrové řepy a řepky olejky.

Produkce zemědělského sektoru v mld. BYR

	2000	**2005**	**2007**	**2008**	**2009**
hospodářství všech kategorií	2734	12826	18102	25052	26595
z toho rostlinná výroba	1475	8346	9739	13772	14056
živočišná výroba	1259	7198	8363	11280	12539

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

1600 velkých zemědělských podniků (bývalé kolchozy a sovchozy) obhospodařuje 86,3% zemědělských ploch. Průměrně se jedná o 4 tisíce hektarů. Na druhé straně je přes milión pomocných hospodářství (průměrně o velikosti do 1 ha), na které připadá 12,5% zemědělských ploch. Mezi nimi pak figuruje cca 2000 soukromých (farmářských) hospodářství s rozlohou cca 53 ha, které obhospodařují cca 1,2% zemědělských ploch.

Rostlinná výroba

Základ rostlinné výroby představují v obilnářství kultury ječmene, žita, ovsa, pšenice, jejichž podíl na struktuře obilnářské plochy činí 88 %. Pro potřeby pěstování krmiv je využíváno 70% z celkové zemědělské plochy s roční produkcí okolo 20 mil. tun krmných jednotek.

Bělorusko patří mezi 7 největších producentů brambor na světě (na jejich kvalitě to však není znát) a zaujímá první místo na světě v produkci na obyvatele. Hrubá výroba se pohybuje ročně mezi 7 až 8 mil. tunami.

Významnou roli v zemědělství představuje pěstování lnu. Bělorusko vyrobí 1/3 produkce lněného vlákna z celkové produkce zemí SNS a řadí se svým objemem výroby mezi prvních pět zemí na světě.

Mezi hlavní zemědělské produkty patří pěstování cukrové řepy. Jejím zpracováním se zabývá více než 500 zemědělských podniků v 49 okresech brestské, grodněnské a minské oblasti, které spolu se 4 velkými cukrovary zpracují přibližně 2 mil. tun řepy ročně. Produkce cukru dosahuje 480-500 tis. tun ročně.

Zelinářskou výrobou se zabývá 930 zemědělských organizací a 1,5 mil soukromých vedlejších hospodářství, které vyprodukují asi 1 507 tis. tun zeleniny, na soukromé subjekty připadá 1 308 tis. (87 %).

Rostlinná výroba Běloruska v letech 2006-2009

	1990	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Obilniny v tis. tun / výnos ha v metrech cent	7035/27,2	5924/24,9	7217/28,5	9015/35,2	8510/33,3
z toho žito	2652/29,1	1072/22,0	1305/22,7	1492/27,6	1227/27,4
pšenice	381/27,5	1076/28,2	1397/32,8	2045/39,8	1979/35,4
ječmen	2908/28,7	1831/26,9	1911/28,5	2213/36,1	2123/35,2
oves	806/23,2	555/22,9	580/26,8	605/33,5	552/33,5
pohanka	11/6,4	5/6,5	13/11,3	18/11,6	19/9,4

kukuřice	25/35,4	153/39,4	541/50,7	495/43,9	449/46,8
luštěniny	252/16,4	238/15,7	238/202	301/27,1	357/25,8
Len	52/4,6	29/4,4	39/5,9	61/7,8	47/7,2
Cukrová řepa	1479/321	3980/376	3626/387	4030/439	3973/450
Řepka	69/14,4	115/10,7	240/12,2	514/18,1	612/17,9
Brambory	8590/138	8329/192	8744/212	8749/221	7125/186
Zelenina	749/188	2174/212	2153/220	2295/234	2308/242

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Živočišná výroba

V produkci mléka na obyvatele Bělorusko zaujímá 1. místo mezi zeměmi SNS a 4. místo v Evropě. Jednou z nejintenzivněji fungujících oblastí je drůbežářství - výroba na obyvatele činí 15kg masa a 320 ks vajec. V Bělorusku je rovněž rozvito rybářství, chov koní, včel a kožešinových zvířat.

Živočišná výroba – stavy skotu a drůbeže v letech 2005-2009

	1995	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Dobytek (tis. ks)	5054	3980	3989	4007	4131	4151
z toho krávy (tis. ks)	2137	1565	1506	1459	1452	1445
Vepři (tis. ks)	3895	3545	3642	3598	3704	3789
Drůbež (mil. ks)	26,4	28,7	29,4	31,2	31,2	34,1
Produkce skotu a drůbeže na porážku (tis. tun)						
z toho v živé váze	995	1024	1121	1176	1209	1335
po porážce	657	697	767	816	842	921
Mléko (tis. tun)	5070	5676,6	5896	5909	6225	6579
Vejce (mil. kusů)	3373	3103	3337	3228	3312	3430

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Investice

Dle předběžných odhadů je v letech 2010-2015 třeba postavit 476 mléčných farem s celkovou kapacitou cca 350 tisíc kusů dobytka, komplexy pro ustájení telat s kapacitou 480 tisíc kusů, 38 komplexů pro výkrm prasat s kapacitou 600 tisíc míst, 6 drůbežáren s kapacitou 180 tisíc tun. V nich je potřeba zprovoznit moderní průmyslové technologie jako zařízení pro přípravu a podání krmení, dojení, prvotní zpracování mléka, zdokonalení systému regulace mikroklimatu v budovách, likvidace odpadu.

Export

V roce 2009 byla produkce APK exportována do 63 zemí světa (v roce 2008 to bylo 40 zemí). Z toho dodávky do Ruské federace tvořily 83,5% , což je o 5,4% méně než v roce 2008.

Export do zemí mimo SNS činil v roce 2009 146,9 mil. USD, z toho do zemí EU byla vyvezena produkce za 114,4 mil. USD (o 32,9% více než v 2008). Hlavními položkami vývozu do těchto destinací byly kasein (15,6%), suché odtučněné mléko (20,2%), semena řepky olejky (18%), olej řepky olejky (5,4%), kůže skotu (4,4%).

Exportní potenciál pro rok 2010 je Ministerstvem zemědělství Běloruska stanoven na 1,9 mld. USD, což je o 25% více než v roce 2009. Dle běloruských expertů se očekává další snižování podílu exportu do Ruské federace (na 80%), společně s dalšími zeměmi SNS může podíl

běloruského vývozu představovat kolem 87%. Vývozní komodita zůstane i nadále neměnná – mléčné produkty a hotové či konzervované masné produkty.

Současný stav a perspektivy rozvoje

Vláda Běloruska stanovuje prakticky všechny výkupní ceny na zemědělskou produkci. Každoročně vláda schvaluje program přímých státních investic do vybraných zemědělských podniků. Tyto investice jsou financovány z republikového rozpočtu a *Fondu podpory zemědělských producentů* (*Фонд поддержки производителей сельскохозяйственной продукции*) a postupují k zemědělcům v souladu se státním programem rozvoje vesnice. Mimo těchto investic vláda realizuje speciální investiční projekty, takové jako např. stavby nových mléčných farem. Dále vláda nabízí půjčky z rozpočtu a zabezpečení garancí bankovních úvěrů, substituce úroků, občasné odepsání dluhů. Pohonné hmoty jsou do zemědělského sektoru prodávány za zvýhodněné ceny. Rovněž funguje ochranné clo na dovoz zemědělské produkce, které chrání domácí producenty.

Zemědělství v Bělorusku zůstává stále nejslabším článkem národního hospodářství, přestože do něho směřují značné finanční prostředky ze státního rozpočtu ve formě různých typů dotací a daňových úlev (v letech 2005-2009 různé formy přímých dotací a úlev sektoru dosáhly 21 bil. BYR, tj. 12 mld. USD, v roce 2009 to bylo 4,6 bil. BYR což je v přepočtu 212 mil. USD/ha – o 30% více než v roce 2008). Jak zdůvodňuje vláda, špatný stav hospodářství je zapříčiněn zejména rozpadem SSSR, kdy byly vzájemně provázány odběratelsko-dodavatelské vztahy. V drtivé většině zemědělských hospodářství je značně technicky i morálně opotřebovaná zemědělská technika. Svou roli zde sehrál také proces stěhování obyvatel z vesnic do měst, který započal v roce 1980 a neustále pokračuje.

Rentabilita produkce zemědělského sektoru činila v roce 2009 14,2% oproti 18,7% v roce 2008. Vyšší rentabilita byla zaznamenána u chovu prasat, drůbeže, skotu, produkce vajec a brambor. Nižší u obilí, cukrové řepy, semen řepky olejky. Celkový čistý zisk zemědělských podniků v roce 2009 činil 1,4 bil. BYR. To je 24krát méně než objem jejich dluhů. Čistý zisk z prodané produkce činil pouze 416 mld. BYR (cca 150 mil. USD), což je o 25% méně než v roce 2008.

Začátkem roku 2010 celkový dluh běloruských zemědělských podniků dosáhl téměř 20 bil. rublů, téměř polovinu (9,3 bil. BYR) musí v tomto roce splatit (nutno zmínit, že s úvěry a rovněž pohledávkami zpracovatelského průmyslu, je zadluženost ještě vyšší a dosahuje 34 bil. rublů, což je o třetinu více než v roce 2008). Jednou z cest, kterou vláda využívá ke zlepšení situace, je oddlužení zemědělských podniků formou odepsání pohledávek, a to ve výši 1,6 bil. rublů (cca 550 mil. USD) a rovněž prodloužení lhůty splácení na 10 let. Nicméně toto řešení není spásonosné, bez reforem se v zemědělském sektoru obejít nedá. Je třeba měnit podmínky fungování zemědělských organizací, a to zejména efektivním využíváním osevných ploch a základních fondů.

V rámci realizace „*Státního programu obrození a rozvoje vesnice 2005-2010*“ bylo rekonstruováno a technicky zdokonaleno 1 104 mléčných farem, 184 kompexů chovu prasat a skotu, 60 drůbežáren. Zemědělcům bylo dodáno přes 14 tisíc traktorů, 4 tisíce nakladačů, 2 tisíce kombajnů a jiné techniky. V roce 2010 bude třeba do technického rozvoje sektoru nasměrovat finance ve výši 1,5 bil. BYR. Mělo by být rekonstruováno 544 objektů, včetně 166 mléčných farem, 14 komplexů chovu prasat, 13 komplexů chovu skotu, 13 mechanizačních objektů, 84 sušiček obilí.

Ministerstvo zemědělství a potravinářství Běloruska
http://www.mshp.minsk.by

4.6. Služby

Celkový objem placených služeb obyvatelstvu 2004-2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Placené služby (mld. rublů)	5212,4	6776,2	8307,2	9988,2	12607,6	14223,4
z toho bytové (mld. rublů)	597,2	839,1	1020,3	1307,7	1671,4	1985,7
Dle typu služeb (%)	100	100	100	100	100	100
bytové	11,5	12,4	12,3	13,1	13,3	14,0
dopravní	18,1	16,5	15,8	15,8	15,2	13,6
spojů	19,5	21,7	23,0	22,5	21,2	21,1
komunální	30,9	28,0	26,6	25,7	24,7	26,3
kultura	1,3	1,3	1,2	1,3	1,3	1,4
turistické	0,4	0,5	1,5	1,8	2,6	2,6
hotelové	2,2	1,3	1,4	1,3	1,5	1,5
sport	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9
veterinární	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
zdravotní	2,2	2,1	2,2	2,5	2,8	3,0
sanatoria	4,3	3,9	3,0	3,3	3,3	1,9
vzdělávání	7,0	8,5	8,5	7,9	8,2	8,1
právní	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
bankovní	0,4	1,0	1,6	1,9	2,4	2,7
ostatní	1,3	1,9	1,9	1,8	2,3	2,5

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Doprava

Délka dopravních tras Běloruska představovala v roce 2009 5511 km železnic (z nichž 898 bylo elektrifikováno), 86,3 tis. km silnic (z nichž 74,5 tis. km má pevné pokrytí), 93,6 km tramvajových, 568,8 km trolejbusových, 43 km kolejí metra.

K letecké dopravě slouží především mezinárodní letiště Minsk-1 a Minsk-2. Dnes provozují lety na více než 20 mezinárodních trasách do Západní Evropy, Indočíny a Dálného a Středního východu. Z běloruské strany přepravu osob zajišťuje státní společnost BELAVIA, nákladní dopravu státní letecká společnost TRANSAVIAEXPORT.

Říční doprava disponuje sítí vnitřních vodních cest zejména po řece Dněpr, ústící do Černého moře. Činnost zajišťuje BĚLORUSKÁ ŘÍČNÍ PLAVBA.

Přes Bělorusko prochází důležitý železniční úsek dopravního koridoru č. 2 Berlín-Varšava-Minsk-Moskva.

Bělorusko plánuje rozvíjet svou dopravní infrastrukturu, zejména obnovu vodního kanálu Dněpr-Visla-Odra, rozvoj 2. dopravního koridoru Berlín-Varšava-Minsk-Moskva, koridoru 9B Kaliningrad-Klaidepa-Vilnius-Minsk-Kyjev a koridoru Východ-Západ.

V Bělorusku existuje *Program rozvoje logistického systému země do roku 2015*. Jedním z úkolů je výstavba velkých dopravně-logistických center.

Přeprava nákladů všemi druhy dopravy mimo potrubní (v mil. tun)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	154,1	228,8	241,2	256,3	283,2	274,3
z toho železnice	88,0	125,1	133,7	141,0	147,2	134,0
automobilová doprava	64,4	100,7	103,7	110,9	130,9	134,9
letecká doprava	1,7	3,0	3,8	4,4	5,1	5,4
říční	0,0	0,1	0,03	0,02	0,02	0,02

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Osobní doprava všemi druhy dopravy (v mil. osob)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	2830,6	2540,3	2492,0	2572,6	2280,1	2201,9
z toho autobusem	1499,6	1509,9	1490,3	1527,3	1306,1	1257,0
po železnici	167,8	104,5	99,4	92,6	88,0	83,5
po řekách	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
letecky	0,3	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8
trolejbusem	758,5	582,6	551,	592,4	541,0	519,9
tramvají	139,5	90,7	84,5	96,2	96,8	82,6
metrem	258,2	250,4	264,0	262,1	244,2	254,2
taxi	6,6	1,5	1,3	1,2	3,0	3,7

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Na území Běloruska funguje systém dálkových ropovodů (DRUŽBA) i plynovodů (JAMAL-EVROPA), které přepravují ropu a plyn z Ruska dále do Evropy. Délka plynovodů představuje 7490 km, ropovodů 2983 km a ropných produktovodů 807 km.

Potrubní dálková přeprava (v mil. tun)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	131,3	164,6	160,1	156,8	152,2	146,7
z toho plyn	33,3	48,7	52,0	56,1	57,9	49,8
ropy	91,2	106,8	98,3	90,9	85,1	89,6
ropné výrobky	6,8	9,1	9,8	9,8	9,2	7,3

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Ministerstvo dopravy a spojů Běloruska
http://www.mintrans.by

BELAVIA
http://belavia.by

Běloruská železnice
http://www.rw.by

BELAVTODOR, řízení státní silniční přepravy
http://belavtodor.belhost.by

RUP GOMELTRANSNĚFŤ DRUŽBA, přeprava a tranzit ropy
http://www.transoil.by

BELTRANSGAZ, přeprava a tranzit plynu
http://www.btg.by

Spoje

K 1. lednu 2010 bylo registrováno 4191,7 telefonů připojených k veřejné síti (77,8% ve městech).

Mobilní síť měla ke konci roku 2009 9,686 mil. abonentů. U 24,4 tis. abonentů se jednalo o standard IMT-MS-450, zbytek GSM (900/1800). Celkem je signálem pokryto 97,2 % Běloruska. V současnosti v Bělorusku existují 4 operátoři mobilní sítě, konkrétně BST [Life] (GSM a UMTS), VELCOM (GSM), MTS (GSM) a BELSEL [Dialog] (standard CDMA2000).

Propustnost vnějších kanálů přístupu na internet byla 7244 Mb za sekundu. Přístup k internetu mělo 4,436 mil. abonentů, z toho 3,985 mil. fyzických osob a 451,7 tis. právnických.

Белорусская сеть телекоммуникаций
http://www.life.com.by

Велком
http://www.velcom.by

Мобильные ТелеСистемы (МТС Белоруссия)
http://www.mts.by

БелСел
http://diallog.by

Ministerstvo spojů a informatiky Běloruska
http://www.mpt.gov.by

Portál internetových providerů
http://providers.by

Energetika

Palivo-energetický komplex Běloruska je prakticky zcela závislý na dovozu surovin z Ruské federace. Ze svých vlastních zdrojů je Bělorusko schopno zabezpečit zhruba 13 – 15%. Současná úroveň domácí těžby ropy uspokojuje vnitrostátní spotřebu pouze z 20% a činí cca 1,7 mil. tun. Zásadním problémem běloruské energetiky zůstává zejména její závislost na plynu, který představuje základní zdroj výroby elektrické a teplené energie, a to z 93 %.

Těžba jednotlivých druhů paliva

	1990	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
výroba prvotních surovin v přepočtu na základní jednotku (mil. tun paliva)	5,4	5,1	5,2	5,4	5,5	5,6	5,6	5,3	
ropa (tis. tun)	2054	1820	1804	1785	1780	1760	1740	1720	
přírodní plyn (mil. m^3)	297	254	245	228	219	201	203	205	
palivová rašelina standardní vlhkosti (tis. tun)	3438	1802	2008	2307	2125	2502	2364	2212	
palivové dřevo (tis. m^3)	786	765	940	1172	1332	1593	1850		

Zdroj: Statistical Yearbook 2010, Republic of Belarus, Národní statistický výbor Běloruska

Pověřenou organizací pro oblast elektrické a tepelné energie a správu energetické soustavy země je od roku 2006, která je podřízena Ministerstvu energetiky Běloruska. K jeho základním činnostem patří výroba, distribuce elektrické a tepelné energie, operačně-dispečerské řízení technologického procesu výroby a dodávek elektrické energie, dozor nad stavem elektráren, síťových objektů a sítí běloruské energetické soustavy, organizace prací, zabezpečující stabilní rozvoj včetně prognózování poptávky, investic, výstavby energetických objektů apod. Součástí BELENERGO jsou regionální pobočky (6), jednotné dispečerské řízení, stavební, montážní a servisní organizace.

Celková kapacita výrobních energetických zdrojů GPO BELENERGO představovala v roce 200 7729 MW, výroba elektrické energie dosáhla 33,66 mld. kWh (v roce 2009 to bylo 30,4 mld. kWh), tepelné energie pak 32,61 mil. Kcal/hod. Výroba víceméně pokrývá spotřebu země, která v roce 2009 činila 34,9 mld. kWh.

Bez ohledu na hospodářskou krizi, zůstává rozvoj energetiky pro Bělorusko prioritní. Rada ministrů Běloruska stvrdila v srpnu 2010 svým usnesením *Strategii rozvoje energetického potenciálu Běloruska do roku 2020*. Strategie kromě charakteristiky výchozích podmínek, pokud jde o aktuální stav palivo-energetického komplexu Běloruska, nabízí varianty (řešení) jak zajistit jeho budoucí rozvoj (a tedy výrobu konkurenceschopné produkce na úrovni světových standardů) a vyšší míru energetické bezpečnosti země (diverzifikaci zdrojů). Strategie předpokládá mj. modernizaci stávajících zdrojů generace, budování plynových zásobníků, propojení energetické soustavy se soustavami sousedních zemí, ale především snížení závislosti na ruském plynu, coby primární suroviny pro výrobu energie, a to přechodem na jaderné, domácí (rašelina, hnědé uhlí) a alternativní zdroje. Stimulem je rovněž zájem Běloruska zvýšit svou roli nejen coby tranzitní země (zejména do Kaliningradu), ale výhledově se prosadit také jako čistý exportér elektrické energie v regionu (Polsko, Litva).

Bělorusko mimo plánované výstavby jaderné elektrárny, která by měla snížit potřeby ruského plynu o 30%, plánuje modernizaci stávajících kapacit a dále výstavbu dalších vodních elektráren, větrných parků, paroplynových zařízení pro tepelné elektrárny (cca 6-7 každá s kapacitou do 100 MW), parních turbín. Rovněž má realizovat projekty spojené s výstavbou elektrického vedení a trafostanic, kotlů zejména pro spalování rašeliny a dřevních odpadů.

Výstavba jaderné elektrárny má probíhat dle ruského projetu AES-2006. Generálním dodavatelem byla vybrána ruská společnost ZAO ATOMSTROJEXPORT. Výrobní kapacita JE má činit 2400 MW (2 bloky po 1200 MW). Místem pro výstavbu JE byla vybrána Ostrovecká plošina v Grodněnské oblasti. Pro vzájemné neshody běloruské i ruské strany se podepsání klíčových dohod o výstavbě JE odkládá na neurčito.

Tato kapitola je podrobněji řešena v samostatném materiálu „Elektrická a tepelná energie v Bělorusku, aktuální investiční projekty“.

Ministerstvo energetiky Běloruska
http://www.minenergo.gov.by

GPO BELENERGO
http://www.energo.by

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Oblastí humanitární pomoci se zabývá *Odbor humanitární činnosti Úřadu prezidenta republiky*. Předmětem činnosti je mj. zprostředkování pomoci v souvislosti s likvidací následků Černobylské havárie (hospodářská škoda se vyčísluje na 235 mld. USD) a bezplatná zahraniční pomoc na ozdravné pobyty běloruských dětí v zahraničí.

Odbor humanitární činnosti Úřadu prezidenta republiky Bělorusko
http://dha.by

5. Finanční a daňový sektor

Od 1. ledna 2009 vstoupil v platnost *Rozpočtový kodex Běloruska*. Ten upravuje veškerý proces navrhování, posuzování, odsouhlasení a plnění republikového rozpočtu, místních rozpočtů a rozpočtů státních mimorozpočtových fondů. Republikový rozpočet a místní rozpočty představují tzv. konsolidovaný rozpočet.

Rozpočtový kodex Běloruska
http://pravo.by/webnpa/text.asp?start=1&RN=Hk0800412

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Celkově příjmy konsolidovaného rozpočtu Běloruska v roce 2009 dosáhly 21,8 mld. USD (z toho74,5% připadalo na republikový rozpočet a 25,5% místní rozpočty) a **celkové výdaje** 22,1 mld. USD (72,6% republikový rozpočet a 27,4% místní rozpočty). **Deficit konsolidovanému rozpočtu** dosáhl díky místním rozpočtům negativní bilance -313 mil. USD.

Plnění rozpočtu země v roce 2009 bylo ovlivněno negativním vlivem světové finanční a hospodářské krize. Pokles hospodářské aktivity vedl ke snížení příjmů do státního rozpočtu. Klíčové položky příjmu konsolidovaného rozpočtu představovaly DPH, daně z realizace zahraničněobchodní činnosti, daň z příjmu a spotřební daň. Zkrátily se rovněž výdaje konsolidovaného rozpočtu o 11,6%. Největší výdajovou položkou představovala sociální politika. V roce 2009 stát rovněž inicioval výdaje na podporu ekonomiky země v podobě kompenzace úroků na prodej běloruské produkce do Ruska, stimulace poptávky na domácím trhu levnějšími úroky, byl vytvořen národní leasingový operátor OAO PROMAGROLEASING nabízející techniku za minimální prvotní platby apod.

Konsolidovaný rozpočet Běloruska v letech 2007-2009 v mld. BYR

	2007	2008	2009
1. Celkové příjmy	**48 049,0**	**65 663,4**	**62 807,6**
z toho daňové příjmy	34 235,6	46 808,4	41 304,7
z toho daň z příjmu FO	3 081,0	4 182,9	4 305,3
daň ze zisku	3 837,1	5 993,3	4 607,7
daň z vlastnictví	1 519,2	2 004,8	1 626,7
DPH	8 669,6	11 399,2	12 083,1
spotřební daň	3 045,9	3 900,8	3 637,4
daňové příjmy z činnosti ZO	6 281,3	10 612,6	7 969,5
vklady na státní sociální pojištění	**11 256,7**	**14 496,5**	**15 799,4**
nedaňové příjmy	**2 556,7**	**4 358,4**	**5 703,5**
2. Celkové výdaje (dle funkční klasifikace)	**47 626,8**	**63 811,3**	**63 766,0**

z toho celostátní výdaje	6 471,1	10 708,0	8 053,5
národní obrana	1 206,2	1 373,3	1 323,7
soudnictví, bezpečnost	2 062,2	2 325,8	2 433,9
národní ekonomika	11 189,0	16 494,9	16 359,9
ochrana životního prostředí	537,8	537,1	396,9
komunální služby a bytová výstavba	2 152,5	3 109,6	3 042,6
zdravotnictví	4 325,2	5 024,9	5 354,0
tělovýchova, sport, kultura, masmédia	1 120,4	1 426,3	1 414,2
školství/vzdělávání	5 547,3	6 635,3	6767,1
sociální politika	13 014,5	16 176,0	18 620,1
3. Celkové výdaje (dle ekonomické klasifikace)	**47 626,8**	**63 811,3**	**63 766,0**
Běžné výdaje - z toho:	37 417,8	48 199,1	47 609,2
výplaty	7 501,9	8 650,4	9 282,4
příspěvky k výplatám	2 048,8	2 355,6	2 479,0
obsluhování státního dluhu	386,8	742,1	1 069,3
běžné rozpočtové transfery	20 347,5	27 611,6	25 933,4
Kapitálové výdaje	9 596,5	13 003,2	11 177,3
Půjčky, úvěry	612,5	2 609,0	4 979,5
DEFICIT/PŘEBYTEK	**422,1**	**1 852,0**	**-958,3**
Financování	-422,1	-1 852,0	958,3
vnitřní	-3 513,6	-4 864,4	-10 524,8
vnější	3 091,5	3 012,4	11 483,1
Fond sociální ochrany (pojištění) obyvatel			
příjmy	11 421,7	14 715,7	16 180,9
výdaje	10 484,8	12 995,8	14 679,3
saldo	936,8	1 719,9	1 501,6

Zdroj: Ministerstvo financí Běloruska

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet) devizové rezervy (za posledních 5 let)

Platební bilance v letech 2005-2009 v mil. USD

	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
I. Běžný účet	**510,1**	**-1431,2**	**-3037,6**	**-5048,8**	**-6401,9**
1. Saldo - zboží a služby	337,7	-1514,9	-2822,4	-4451,4	-5548,3
z toho saldo zboží	-490,6	-2269,0	-4071,0	-6111,2	-6971,3
saldo služeb	828,3	754,1	1248,6	1659,8	1423,0
2. Saldo - výnosy	10,0	-120,8	-405,7	-789,4	-1110,7
3. Saldo - běžné převody	162,4	204,5	190,5	192,0	257,1
II. Kapitálový a finanční účet	**-5,3**	**1780,5**	**2555,2**	**4942,6**	**8311,6**
1. Kapitálový účet	**40,5**	**74,3**	**92,2**	**143,2**	**151,3**
kredit (domácí ekonomika)	134,7	165,0	199,9	279,9	261,4
debet (v zahraničí)	-94,2	-90,7	-107,7	-136,7	-110,1
2. Finanční účet	**-45,8**	**1706,2**	**2463,0**	**4796,4**	**8160,3**
z toho Přímé investice	302,5	351,0	1770,0	2143,4	1833,1
Portfoliové investice	-41,5	-26,4	-38,8	8,1	20,1
Výrobní finanční nástroje	-0,2	-12,9	0,0	0,0	0,0
Ostatní investice	-306,5	1394,5	3509,9	1645,1	6307,1
z toho Obchodní úvěry	-545,7	186,9,	690,2	-49,6	656,6
Půjčky	305,9	1127,7	3540,6	2084,8	4270,0
Peníze	-86,0	32,2	-612,9	-255,7	371,5
Ostatní	19,3	47,7	-108,0	-134,4	1009,0
III. Statistické rozdíly	**108,9**	**-350,7**	**482,4**	**106,2**	**533,2**
IV. Celková bilance	**539,2**	**-1,4**	**2778,1**	**-1002,8**	**2442,9**
V. Financování	**-539,2**	**1,4**	**-2778,1**	**-1002,8**	**2442,9**
změna rezervních aktiv	-539,2	1,4	-2278,1	-1002,8	**2442,9**

Zdroj: Národní banka Běloruska

Deficit běžného účtu platební bilance Běloruska se v roce 2009 zvýšil o 21,7% na minus 6,402 mld. USD. Z toho saldo zahraničního obchodu zboží a služeb představovalo minus 5,548 mld. USD, saldo výnosů (úroky, dividendy, převody výdělků apod.) minus 1,111 mld. USD, a saldo běžných transferů + 231,7 mil. USD. Tento deficit byl kompenzován přítokem prostředků prostřednictvím **kapitálového a finančního účtu**, přičemž navíc došlo k navýšení zlatých a valutových rezerv o 2,44 mld. USD. V roce 2010 však běloruské podniky musí splatit (nebo refinancovat) ve výši 9,9 mld. USD, vláda pak 70 mil. USD MMF. I v této souvislosti bude Bělorusko nejspíše realizovat tvrdou politiku s cílem omezit deficit běžného účtu platební bilance země.

Zpráva o platební bilanci Běloruska za rok 2009
http://www.nbrb.by/statistics/BalPay

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Státní zahraniční dluh BY k 1. lednu 2010 představoval 7891,4 mil. USD, což je o 4 mld. více než v roce 2008. Dle parametrů *Mezinárodní banky pro rekonstrukci a rozvoj* (IBRD), pokud jde o úvěrovou schopnost splácení státního dluhu, je Bělorusko přiřazeno k zemím s nízkou úrovní zadluženosti.

Zahraniční státní dluh Běloruska v mil. USD

	01.01.2009	**01.01.2010**
úvěry, získané Běloruskem (vládou)	3 588,8	7 778,8
úvěry, získané rezidenty pod garance vlády Běloruska	130,1	112,6
celkem	3 718,9	7891,4

Zdroj: Ministerstvo financí Běloruska

Ukazatele úvěrové schopnosti splácení Běloruska

	Normativ IBRD	**01.01.2009**	**01.01.2010**
vztah vnějšího státního dluhu k exportu zboží a služeb	220%	10,0%	31,8%
vztah vnějšího státního dluhu k HDP země	50%	6,4%	16,5%
vztah splácení dluhu k exportu zboží a služeb	25%	1,0%	1,3%

Zdroj: Ministerstvo financí Běloruska

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Běloruský bankovní systém tvoří *Národní banka Běloruska* (NBB) a ostatní banky.

NBB je centrální bankou země a státním orgánem Běloruska. Vykonává svou činnost v souladu s Ústavou Běloruska, *Bankovním kodexem Běloruska*, zákony Běloruska a normativními právními akty prezidenta republiky. Běloruská národní banka je podřízena prezidentovi. K základním úkolům NBB patří ochrana a zabezpečení stability běloruského rublu, rozvoj a posílení bankovního systému Běloruska a zajištění efektivního, nadějného a bezpečného fungování platebního systému.

V současnosti je v Bělorusku zaregistrováno 33 bank. Jejich přehled, včetně informací o základním jmění, úvěrovém portfoliu i akcionářích, je k dispozici na stránkách ZÚ ČR v Minsku.

Základní ukazatele bankovního sektoru v Bělorusku

	k 01.01.2009	**k 01.01.2010**
Banky zaregistrované Národní bankou Běloruska	33	**33**
Banky s právem na uskutečnění bankovních operací	31	32
Banky s licencí na přijímání vkladů od FO	26	25
Banky s licencí na operace drahými kovy a kameny	8	10
Banky se zahraniční účastí *	25	25
- se 100% zahraničním kapitálem	8	9
- s více jak 50% zahraničním kapitálem	12	13
Zastoupení zahraničních bank **	8	8

Zdroj: NBB
*Poznámka: * kapitálová účast z RF, Kypru, Rakouska, Ukrajiny, Velké Británie, Holandska, Německa, Švýcarska, Lucemburska, Kazachstánu, Litvy, Lotyšska, Iránu a dalších.*
*** Commerzbank AG (Německo), AB bankas SNORAS (Litva), Межгосударственный банк, AO Rietumu Banka (Lotyšsko), AO Trasta komercbanka (Lotyšsko), Aizkraukles banka (Lotyšsko), ЗАО ЮниКредит Банк (RF), ОАО Российский Сельскохозяйственный банк (RF).*

Makroekonomické výsledky, které se Bělorusku podařily v loňském roce v podmínkách globální krize dosáhnout (respektive v rámci možností zbrzdit její negativní důsledky), bylo možné mj. díky politice státních bank, které na sebe částečně převzaly problémy země a svými úvěry podpořily průmysl, zemědělství, stavebnictví a další obory. Úvěrová zadluženost ekonomiky tím však narostla o více jak třetinu.

Běloruské banky v roce 2009 zvýšily objem úvěrového portfolia o 37,5% na 69,168 bil. běloruských rublů (23,94 mld. USD). 69,7% úvěrů bylo poskytnuto v běloruských rublech, zbylých 30,3% v zahraniční měně.

Z hlediska struktury klientů směřovalo 10,7 mld. USD nestátním podnikům (+ 45,5% oproti 2008), 5,5 mld. USD obyvatelstvu (+ 26,7%), 5,6 mld. USD pak státním podnikům (+52,6%) a nebankovním finančním organizacím 0,2 mld. USD (+82,4%). Podíl krátkodobých úvěrů představoval 28%, dlouhodobých 72%.

Podíl úvěrů v aktivech bank tak dosáhl 76,7%, přičemž se dá říci, že po celý rok poptávka převyšovala nabídku. To se odrazilo mj. na horší likviditě komerčních bank, jejíž deficit v roce 2009 dosáhl rekordních hodnot. Národní banka Běloruska (NBB) tak byla nucena podporovat likviditu všemi způsoby, což vedlo ke zvýšení podílu finančních zdrojů NBB v pasivech komerčních bank. NBB se tak stala hlavním donorem komerčních bank, následována fyzickými osobami, podniky a nerezidenty.

V aktivech bank se současně začal zvyšovat objem problémových úvěrů. K prosinci 2009 podíl rizikových aktiv komerčních bank dosáhl 5,32% (dvojnásobek oproti 2008). I v této souvislosti NBB přistoupila k regulaci výše vlastního kapitálu bank. Bankovní ústavy, které chtěly přijímat v roce 2010 vklady obyvatel, musely navýšit k 01.01.2010 vlastní kapitál na 25 mil. EUR. Růst kapitalizace bank představoval další zdroj valut, který byl využit na domácím trhu. Vklady nerezidentů do základního jmění bank tak v minulém roce dosáhly 773 mil. USD a představovaly zhruba 23% podíl na celkovém základním jmění běloruských bank.

Podíl zahraničního kapitálu v základních fondech běloruských bank dosáhl k 1. srpnu 28,2% oproti 23,2% k počátku tohoto roku. Zahraniční kapitál je přítomen ve 25 z celkových 31 bank, u 22 z nich podíl převyšuje 50%, 8 bank je 100% vlastněno zahraničním subjektem.

Národní banka Běloruska
http://www.nbrb.by

Přehled běloruských bank a *Výsledky činnosti běloruských bank v roce 2009*
http://www.mzv.cz/minsk/cz/obchod_a_ekonomika/dokumenty/index.html

Pojišťovny

K 1. lednu 2010 působilo v Bělorusku 24 pojišťoven. Vlastní kapitál běloruských pojišťoven představoval 628,3 mil. USD. V pojišťovnictví pracovalo 13 459 osob z nich 8355 jako kmenoví zaměstnanci.

Přehled běloruských pojišťoven včetně jejich základních parametrů
http://www.mzv.cz/minsk/cz/obchod_a_ekonomika/dokumenty/index.html

5.5. Daňový systém

Základním dokumentem, který upravuje daňový systém Běloruska je *Daňový kodex*, který se dělí na dvě části. *Obecná část*, platná od 01.01.2004, popisuje základní ustanovení a pojmy, *Zvláštní část*, která vstoupila v platnost 01.01.2010, reguluje jednotlivé daně, poplatky, definuje poplatníky, předmět zdanění a postup jejich výpočtu.

Daně se dělí na republikové, místní a ostatní:

- republikové
  - DPH;
  - akcízy (spotřební daň);
  - daň ze zisku;
  - daň z příjmů zahraničních organizací, které nepůsobí v Bělorusku přes zastoupení;
  - daň z příjmů fyzických osob;
  - daň z nemovitosti;
  - pozemková daň;
  - ekologická daň;
  - daň z těžby přírodních surovin;
  - poplatek za dovoz do Běloruska látek rozkládající ozón;
  - silniční daně a poplatky;
  - poplatek daňového ráje;
  - kolkový poplatek;
  - konzulární poplatek;
  - státní clo;
  - patentové clo;
  - celní poplatky a poplatky;
- místní
  - daň ze služeb;
  - daň z vlastnictví psů;
  - poplatek na územní rozvoj;
  - lázeňský poplatek;
  - poplatek z dodavatelů;
- ostatní

- povinné pojistné do Fondu sociální ochrany obyvatelstva a penzijního fondu;
- odvody nájemců za povinné pojistné pracovníků od nešťastných případů a závažných onemocnění.

Základní informace k základním typům daní a poplatků

Daň z přidané hodnoty

Sazba:	0% /export/, 0,5%, 9,09%, 10% /potraviny/, 20% /zboží/, 24% /cukr/
Zdaňovací období:	kalendářní rok
Platba:	podání deklarace do 20. dne platba do 22. dne kalendářního měsíce (do částky 3,815 mld. rublů lze kvartálně)

Akcízy (spotřební daň)

Sazba:	v absolutní hodnotě nebo %, přehled zde

Daň z příjmů a ze zisku

Sazba:	24% - z příjmů od realizace zboží, služeb a prací, vlastnických práv 12% - z dividend
Zdaňovací období:	kalendářní rok
Platba:	do 22. dne kalendářního měsíce

Daň z příjmu fyzických osob

Sazba:	12% - ze všech příjmů v Bělorusku i za jeho hranicemi
Platba:	částka je strhávána v moment výplaty zaměstnanci

Daň z nemovitosti

Sazby:	1%
Zdaňovací období:	kalendářní rok
Platba:	4x ročně, vždy do 22. dne kalendářního čtvrtletí

Pozemková daň

Sazba:	základem pro výpočet daně je výše katastrální hodnoty pozemku
Zdaňovací období:	kalendářní rok
Platba:	podání deklarace do 20. února, u nově odvedených pozemků do 20. dne následujícího měsíce 4x ročně, do 22. dne každého druhého měsíce čtvrtletí, u zemědělské půdy nejpozději do 15. dubna, 15. července, 15. září a 15. listopadu u pronájmu pozemků je výše určena odpovídající legislativou (v případě státního vlastnictví místních orgánů z jejich katastrální hodnoty a koeficientu dle jejich určení)

Ekologická daň

Sazba:	fixní částky stanovené dle rozsahu těžby přírodních zdrojů, znečištění (emisí) životního prostředí, objemu vyrobených a dovezených obalů, objemu přepracované ropy a ropných produktů.
Zdaňovací období:	kalendářní čtvrtletí
Platba:	podání deklarace do 20. dne měsíce evidenčního čtvrtletí 4x ročně, do 22. dne každého čtvrtletí

Daň ze služeb

Sazba:	nepřevyšuje 5% z příjmů za realizované služby právnickými osobami i živnostníky (z restaurací, kempingů, diskoték, veletrhů, kadeřnictví, turismu a dalších dle seznamu)
Zdaňovací období:	kalendářní čtvrtletí
Platba:	podání deklarace do 20. dne měsíce evidenčního čtvrtletí 4x ročně, do 22. dne každého čtvrtletí

Poplatek na územní rozvoj

Sazba:	nepřevyšuje 3% ze souhrnných příjmů právnických osob a živnostníků po zaplacení všech daní, poplatků a cel
Zdaňovací období:	kalendářní čtvrtletí
Platba:	podání deklarace do 20. dne měsíce evidenčního čtvrtletí 4x ročně, do 22. dne každého čtvrtletí

Povinné pojistné do Fondu sociální ochrany obyvatelstva a penzijní fond

Sazba:	28% - povinné odvody na pojištění pro případ dosažení důchodového věku, invalidity a ztráty živitele 6% - povinné odvody na pojištění pro případ dočasné nezaměstnanosti, těhotenství, rodičovské dovolené do tří let apod.
Platba:	prováděna jednorázově ze všech příjmů zaměstnanců

Legislativa umožňuje zvláštní režimy zdanění:

- zjednodušený systém odvodů pro živnostníky a malé podniky (do 100 zaměstnanců) s hrubým příjmem za 10 měsíců menším než 2,861 mld. běloruských rublů (cca 980 tis. USD) vyjma některých oblastí podnikání (výroba alkoholu, tabákových výrobků, herního businessu, pojištění, turismu apod.) ve výši 8% (pro neplátce DPH), 6% (pro plátce DPH), 3% (pro příjmy z prodeje v zahraničí) a 15% (využívající jako daňový základ hrubý příjem);
- zdanění rezidentů zvláštních ekonomických zón (pětileté osvobození daně z příjmu, snížená daň z příjmu o 50%, snížené DPH o 50%, osvobození daně z nemovitého majetku, osvobození od celních poplatků apod.);
- zdanění rezidentů parků vysokých technologií;
- podnikatelská činnost v malých městech;
- podnikatelská činnost v zemědělských oblastech;
- jediná daň pro producenty zemědělských výrobků;
- daň z hazardního businessu;
- daň na příjmy z loterií;
- daň z realizace elektronický interaktivních her.

Dekretem prezidenta č. 4 ze dne 01.03.2010 byly vneseny změny do dekretu č. 9 ze dne 20.12.2007 „*O některých otázkách regulace podnikatelské činnosti v zemědělských oblastech*“ a č. 1 ze dne 28.01.2008 „*O stimulování výroby a realizace zboží (prací, služeb) regulující pořádek podnikatelské činnosti v malých městech*“, které předpokládají **další preferenční pobídky pro podnikání v malých městech a zemědělských oblastech**. Z nejklíčovějších změn lze uvést rozšíření podnikatelských subjektů, včetně těch se zahraniční účastí, na které se budou pobídky vztahovat. Rovněž byly rozšířeny úlevy, pokud jde o cla a DPH při dovozu technologického zařízení, jenž má charakter vkladu do základního jmění společnosti (dříve bylo možno toto opatření využít jen při změně /navýšení/ základního jmění již existujícího podniku). Došlo rovněž k prodloužení období daňových úlev ze zisku z 5 na 7 let.

Ministerstvo daní a poplatků Běloruska
http://nalog.by

Daňový kodex – Obecná část
http://pravo.by/webnpa/text.asp?RN=hk0200166

Daňový kodex – Zvláštní část
http://www.pravo.by/webnpa/text.asp?RN=Hk0900071

Přehled a sazby akcízů (spotřebních daní)
http://pravo.by/webnpa/text.asp?RN=P30600716

6. Zahraniční obchod

V roce 2009 dosáhlo negativní saldo běloruského zahraničního obchodu zbožím 7,281 mld. USD, zatímco v roce 2008 to bylo 6,811 mld. USD. Export se snížil na 21,282 mld. USD (o 34,7%), import na 28,564 mld. USD (pokles o 27,5%).

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let - vývoz, dovoz, saldo – tabulka

Zahraniční obchod zbožím v letech 2004-2009 (v mil. USD)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Obrat	30265	32687	42085	52968	721952	49846
Export	13774	15979	19734	24275	32571	21282
Import	16491	16708	22351	28693	39381	28564
Saldo	-2717	-729	-2617	-4418	-6810	-7282

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Zahraniční obchod službami v letech 2007 – 2009 v mil. USD

	2007	2008	2009
Obrat	**5310,2**	**6861,0**	**5557,8**
Vývoz celkem	**3279,4**	**4260,4**	**3490,4**
z toho dopravní služby	2349,4	2991,5	2283,7
zahraniční cesty	324,6	365,3	368,4
spoje	124,2	146,5	159,1
počítačové a informační služby	96,9	160,5	154,4
stavební služby	96,7	96,4	76,9
státní služby	20,0	36,4	28,8
kulturní a rekreační služby	7,8	12,7	13,9
finanční služby	6,4	16,1	9,8
licenční poplatky	3,1	4,7	9,3
pojišťovací služby	3,7	2,5	2,0
ostatní služby	246,5	427,8	384,1
Dovoz celkem	**2030,8**	**2600,6**	**2067,4**
z toho dopravní služby	904,5	1292,0	837,6
zahraniční cesty	606,0	672,4	585,1
spoje	52,5	74,9	80,7
počítačové a informační služby	77,4	87,1	71,5
stavební služby	52,5	39,2	70,6
státní služby	52,1	73,3	69,4
kulturní a rekreační služby	20,9	27,5	42,3
finanční služby	19,7	233,1	35,7
licenční poplatky	3,4	1,2	20,7
pojišťovací služby	22,2	17,0	2,3
ostatní služby	219,6	282,9	251,5
Saldo celkem	**1248,6**	**1659,8**	**1423,0**
z toho dopravní služby	1445,0	1699,5	1446,1
zahraniční cesty	77,2	127,4	116,8
spoje	46,8	59,4	83,8
počítačové a informační služby	44,2	57,2	-216,7
stavební služby	-2,2	19,4	-62,6
státní služby	0,3	1,3	-59,6

kulturní a rekreační služby	-281,4	-307,1	-6,9
finanční služby	-49,4	-70,2	-6,8
licenční poplatky	-45,7	-57,2	-3,8
pojišťovací služby	-13,1	-14,8	-0,3
ostatní služby	26,9	144,9	132,6

Zdroj: Národní banka Běloruska

6.2. Teritoriální struktura - postavení v (k) EU

Z hlediska teritoriální struktury 55,2% zahraničního obchodu v roce 2009 připadalo na země SNS (z nich Rusko 47,3% a Ukrajina 6%) a 44,8% na ostatní země (z nich Německo 6,4%). Ve vztahu k zemím SNS dosáhlo negativní saldo (-)8,901 mld. USD, k ostatním zemím vzájemná bilance dopadla kladně ve prospěch Běloruska ve výši (+)1,619 mld. USD.

6.3. Komoditní struktura

Na celkovém objemu běloruského vývozu se v roce 2009 nejvíce podílely nerostné suroviny s 37,9 %, chemická produkce (včetně chemická vlákna a nitě) s 18,2 %, stroje, zařízení a dopravní prostředky s 15,7 %, potraviny a zemědělské suroviny s 10,8 %, černé, barevné kovy a výrobky z nich s 6,9% a ostatní s 10,5 %.

Na dovozu se podílely nerostné suroviny s 40,3 %, stroje, zařízení a dopravní prostředky s 22,6 %, chemická produkce s 12,4%, černé, barevné kovy a výrobky z nich s 8,8%, potraviny a zemědělské suroviny s 8,2 % a ostatní se 7,7 %.

Vývoz nejdůležitějších druhů zboží v letech 2005-2009

	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Ropné produkty (mil. tun)	13,5	14,8	15,1	15,2	15,5
Dusičnatá hnojiva (tis. tun)	214,5	224,9	236,4	153,9	305,6
Draselná hnojiva (tis. tun)	4288,7	3962,7	4354,0	3797,2	1750,4
Pneumatiky (tis. ks)	2332,8	2636,3	3492,9	3455,7	3807,6
Chemická vlákna a nitě (tis. tun)	141,0	153,1	160,9	151,4	156,1
Železné kovy (tis. tun)	1631,4	1825,9	1857,3	1903,9	1858,9
Televizory, videa (tis. ks)	814,8	437,4	385,2	355,2	176,4
Lednice, mrazicí boxy (tis. ks)	890,1	969,0	982,4	946,4	816,3
Traktory, tahače (tis. ks)	41,4	49,9	64,6	62,6	41,3
Nákladní automobily (tis. ks)	13,2	13,2	13,5	11,5	3,0
Kola (tis. ks)	381,2	283,5	169,2	276,0	90,6
Vleky a návěsy (tis. ks)	34,0	31,2	21,7	20,9	10,2
Nábytek včetně zdravotnického (v mil. USD)	263,7	301,8	391,1	467,1	271,4

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Dovoz nejdůležitějších druhů zboží v letech 2005-2009

	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Ropa (mil. tun)	19,2	20,9	20,0	21,5	21,5
Ropné produkty (tis. tun)	573,0	1233,6	908,8	2516,8	3795,2
Přírodní plyn (mld. m^3)	20,1	20,8	20,6	21,1	17,6
Elektrická energie (mld. kWh)	4,9	5,5	4,3	2,4	4,5
Železné kovy (tis. tun)	2572,0	3180,7	3287,6	3402,1	2711,1
Motory vnitřního spalování (tis. ks)	43,2	48,0	56,9	65,2	50,6
Zemědělské stroje pro sklizeň, mlatbu (tis. ks)	24,5	14,7	14,4	16,5	21,0
Rostlinné tuky (tis. tun)	126,9	136,9	138,8	107,6	115,2
Osobní vozy (tis. ks)	131,3	157,0	180,4	199,9	163,5
Zařízení pro automat. zpracování dat (tis. ks)	738,1	1138,4	1747,3	1892,5	1331,9

Acyklické lihy (tis. tun)	63,3	72,0	73,8	92,3	74,8
Syntetický kaučuk (tis. tun)	52,1	58,9	65,0	86,3	67,6

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

6.4. Dovozní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Běloruské hospodářské (podnikatelské) subjekty se při provádění zahraničního obchodu řídí především republikovým zákonem „*O státní regulaci zahraničně obchodní činnosti*“, nařízením *prezidenta* č. 178 ze dne 27.03.2008 „*O pořádku provádění a kontroly zahraničně obchodních operací*“ a nařízením *prezidenta* č. 57 ze dne 28.01.2006 „*O některých opatřeních na zdokonalení státní regulace zahraničně obchodní činnosti*“. Regulace zahraničního obchodu je rovněž prováděna v souladu s ustanoveními vydávanými *Radou ministrů Běloruska*.

V souvislosti s procesem **vytváření Celní unie Běloruska, Kazachstánu a Ruské federace (CU)** dochází přijímáním právních aktů CU na nadnárodní úrovni k ovlivňování běloruské národní legislativy.

Cílem CU je vytvoření *Jednotného celního* a později *hospodářského prostoru*, což předpokládá uplatňování jednotných tarifních i netarifních opatření a unifikaci celních pravidel. Národní legislativa nepřestává regulovat tyto vztahy, postupně je však nahrazována odpovídajícími normami na úrovni CU.

Právním základem CU je „*Smlouva o vytvoření jednotného celního území a formování celní unie v rámci Evropského ekonomického společenství*“, která byla podepsána 06.10.2007 v Dušanbe. V souladu se „*Smlouvou o Výboru celní unie*“, rovněž podepsanou v Dušanbe, je *Výbor celní unie* pověřen formováním smluvně-právní základny celní unie.

1. ledna 2010 vstoupily v platnost následující dokumenty:

- *Dohoda o jednotné celně-tarifní regulaci celní unie BY, KZ a RF*
- *Dohoda o podmínkách a mechanismu uplatňování tarifních kvót*
- *Protokol o podmínkách a pořádku uplatňování ve výjimečných situacích sazeb dovozních cel, rozdílných od sazeb CU*
- *Protokol o poskytování tarifních zvýhodnění*
- *Protokol o jednotném systému tarifních preferencí CU*
- *Jednotná nomenklatura zboží zahraničně-obchodní činnosti CU*
- *Jednotný celní sazebník*
- *Přehled rozvojových zemí – které využívají preferenční sazby CU*
- *Přehled nejméně rozvinutých zemí - které využívají preferenční sazby CU*
- *Přehled zboží, které pochází a dováží se z rozvojových a nejméně rozvinutých zemí, při jejichž dovozu se poskytují preferenční sazby*
- *Přehled zboží a sazeb, ve vztahu ke kterým jsou přijímány sazby dovozních cel, jenž se odlišují od celních sazeb Jednotného celního sazebníku*
- *Přehled citlivého zboží, k němuž rozhodnutí o změně sazeb dovozních cel Výbor CU přijímá konsensem*
- *Dohoda o jednotných opatřeních netarifní regulace ve vztahu k třetím zemím*;
- *Dohoda o pořádku zavádění a uplatňování opatření, dotýkajících se obchodu zbožím na jednotném celním území ve vztahu k třetím zemím*

- *Dohoda o pravidlech licencování v oblasti zahraničního obchodu*
- *Jednotný přehled zboží, ke kterému jsou přijímány zákazy nebo omezení na dovoz nebo vývoz státy – účastníky CU v rámci EVRAZESu v obchodě s třetími zeměmi*
- *Výnos k přijímání omezení*

1. července 2010 vstoupily v platnost následující dokumenty:

- *Dohoda o jednotných pravidlech určení země původu zboží*
- *Dohoda o pravidlech určení původu zboží z rozvinutých a nejméně rozvinutých zemí*
- *Dohoda o principech výběru nepřímých daní při exportu a importu zboží, vyplnění činností a poskytnutí služeb v CU*
- *Protokol o vnášení změn v Dohodě o principech výběru nepřímých daní při exportu a importu zboží, vyplnění činností a poskytnutí služeb v CU*
- *Protokol o pořádku výběru nepřímých daní a mechanismu kontroly za jejich platbou při exportu a importu zboží v CU*
- *Protokol o pořádku výběru nepřímých daní při vyplnění činností a poskytnutí služeb v CU*
- *Dohoda o uplatňování speciálních ochranářských, antidumpingových a kompenzačních opatření ve vztahu k třetím zemím*
- *Dohoda o oběhu produkce, která podléhá povinnému posouzení (potvrzení) shody na celním území CU*
- *Dohoda o vzájemném přiznávání si akreditačních orgánů v oblasti certifikace (posouzení (potvrzení) shody) a zkušebních laboratoří (center), vykonávající činnost při posouzení (potvrzení) shody*
- *Dohoda CU ve věci sanitárních opatření*
- *Dohoda CU ve věci veterinárně-sanitárních opatření*
- *Dohoda CU o karanténě rostlin*

Od 6. července 2010 na území CU platí:

- *Smlouva o Celním kodexu CU*
- *Dohoda o určení celní hodnoty zboží přepravovaného přes celní hranici CU*
- *Protokol o zabezpečení jednotného uplatňování pravidel určení celní hodnoty zboží přepravovaného přes celní hranici CU*
- *Dohoda o pořádku deklarování celní hodnoty zboží přepravovaného přes celní hranici CU*
- *Dohoda o pořádku uskutečňování kontroly správnosti určení celní hodnoty zboží přepravovaného přes celní hranici CU*
- *Protokol o výměně informací potřebných ke stanovení a kontrole celní hodnoty zboží, mezi celními orgány BY, KZ a RF*
- *Protokol ze dne 05.07.2010 kterým byly ustanoveny dočasné výjimky z platnosti Jednotného celního území*

Obsah jednotlivých dokumentů lze nalézt na stránkách *Komise Celní unie BY, KZ, RF*

Komise Celní unie BY, KZ, RF
http://www.tsouz.ru

Jednotný celní tarif Celní unie BY, KZ, RF
http://www.tsouz.ru/db/ettr/tnved/Pages/default.aspx

Přehled tarifních opatření Celní unie

http://www.tsouz.ru/db/ettr/Pages/default.aspx

Přehled netarifních opatření Celní unie
http://www.tsouz.ru/db/entr/Pages/default.aspx

Státní celní výbor Běloruska
http://www.gtk.gov.by

Licence pro vývoz a dovoz některých typů výrobků

Přijetím usnesení *Rady ministrů Běloruska* č. 1739 ze dne 31.12.2009 „*O některých otázkách licencování v oblasti zahraničního obchodu*“, byl potvrzen seznam republikových orgánů a dalších státních organizací, podřízených *Vládě Běloruska*, zplnomocněných k vydávání licencí (souhlasu vydání) na dovoz a vývoz zboží, zařazených *Jednotný přehled zboží, ke kterému jsou přijímány zákazy nebo omezení na dovoz nebo vývoz státy – účastníky CU v rámci Euroasijského ekonomického společenství v obchodě s třetími zeměmi*, utvrzeným již zmiňovaným rozhodnutím č. 19 ze dne 27.11.2009. Tímto ustanovením ztratila sílu řada ustanovení včetně usnesení *Rady ministrů Běloruska* č. 1267 ze dne 27.09.2006 „*O licencování zahraničního obchodu jednotlivých druhů zboží*“. Do *Jednotného přehledu zboží* jsou rovněž zakomponovány pozice zboží, které byly potvrzeny usnesením *Rady ministrů Běloruska* č. 1397 ze dne 23.09.2008 „*O některých otázkách přemístění jednotlivých typů zboží přes celní hranici Běloruska*“.

Licence a povolení, vydaná orgány jednoho z členů CU jsou uznávány ostatními členy CU a mají platnost ve všech zemí CU.

Přehled výrobků, které podléhají licencím na dovoz i vývoz do/z Běloruska včetně oprávněných organizací k jejich vydávání
http://pravo.by/WEBNPA/text.asp?RN=C20901739

Informace pro dovozce textilního zboží původem z Běloruska nebo Severní Koreje v roce 2010
http://www.mpo.cz/dokument37028.html

Množstevní kvóta na dovoz chloridu draselného původem z Běloruska v roce 2010
http://www.mpo.cz/dokument24851.html

Antidumping a další ochranná opatření EU vůči vývozům z Běloruska a naopak

V současnosti uplatňuje EU vůči Bělorusku antidumpingová opatření na dovoz následujících položek: chlorid draselný, směsi močoviny a dusičnanu amonného v roztoku, svařované trubky.

Přehled antidumpingových a vyrovnávacích opatření EU (s možností výběru pro Bělorusko)
http://www.mpo.cz/cz/prehled-ad-as.html

Opatření třetích zemí proti dovozům z EU
http://www.mpo.cz/dokument64620.html

Bělorusko v rámci CU uplatňuje vůči třetím zemím od 1. ledna 2010 tarifní kvóty na dovoz chlazeného a mraženého vepřového (celní kód dle nomenklatury CU 0203), konkrétně

vepřové odřezky (0203295502 a 0203299002) a kuřecí maso a polotovary čerstvé, chlazené nebo zamražené (0207).

Přehled zboží na které Bělorusko uplatňuje v rámci CU tarifní kvóty
http://www.tsouz.ru/db/ettr/Pages/Kvota.aspx

Celní úlevy

Celní úlevy nebo úplné osvobození od cel je možné v několika případech: podnikání v rámci odpovídajících celních režimů, Svobodných ekonomických zón nebo Vědecko-technologických parků, podnikání v místech, na které se vztahují investiční pobídky, při dovozu strojů a zařízení jako vklad do základního kapitálu společnosti, při dovozu zařízení za účelem modernizace průmyslových podniků nebo mezinárodní akce se státním zájmem.

6.5. Ochrana domácího trhu

Licence na některé druhy podnikatelské činnosti

Na provádění některých druhů podnikatelských činností je třeba získat licenci. Úplný seznam činností, podléhajících licenčnímu režimu s uvedením orgánu, který licenci vydává a název právního aktu upravujícího způsob vydání licence řeší nařízení prezidenta č. 450 „*O licencování jednotlivých činností*“, kterým došlo od 1. ledna 2011 ke snížení počtu činností, pro jejichž realizaci bylo potřebné licence získat.

Již nyní se však objevuje kritika na odstranění některých typů licencí. Příkladem je stavebnictví, kdy pro stavební činnost byla potřebná licence pro výstavbu objektů I. a II. úrovně složitosti. I proto v současnosti dochází k procesu zavedení alternativních opatření. V případě zmiňovaného stavebnictví je to snaha Ministerstva architektury a stavebnictví BY zavést Jednotný rejstřík právnických osob a živnostníků, kteří budou moci provádět stavební práce…

Nařízení č. 450 O licencování jednotlivých činností“
http://www.pravo.by/webnpa/text.asp?RN=P31000450

Certifikace

Státní výbor standardizace Běloruska vydal usnesením č. 60 ze dne 16.08.2008 seznam produkce, služeb, obsluhy a jiných objektů podléhající povinné certifikaci nebo posouzení shody (dle GOST).

Mimo certifikace však mohou existovat **jiné povinné procedury** posouzení shody, které náleží do kompetence jiných institucí. Např. problematika posouzení shody vhodnosti zahraničních materiálů a výrobků pro jejich použití ve stavebnictví a vydání technických osvědčení je v kompetenci Ministerstva stavebnictví a architektury Běloruska. Nebo třeba licencování a cetrifikace shody produktů informačního-bezpečnostního charakteru (tedy softwaru) má na starosti primárně Operativně-analytické centrum při prezidentovi Běloruska.

Unifikace pravidel v rámci CU v oblasti **certifikace (posouzení shody)** se nachází stále v procesu schvalování. Doposud tedy platí, že při dovozu zboží do BY (zemí CU) nebo

přesunu zboží z území jednoho člena CU na území druhého člena se nakládání s takovýmto zbožím řídí národní legislativou.

Naopak **fytosanitární a veterinární certifikáty** vydané jedním z členů CU jsou uznávané v ostatních členských zemí CU.

Státní výbor standardizace Běloruska
http://www.gosstandart.gov.by

Seznam produkce, služeb, obsluhy a jiných objektů podléhající povinné certifikaci nebo povinnému potvrzení shody
http://www.mzv.cz/public/e9/ba/96/456929_328287_Seznam_produkce_a_sluzeb_podlehajici_povinne_certifikaci.pdf

Dohoda mezi Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví České republiky a Výborem pro normalizaci, metrologii a certifikaci při Radě ministrů Běloruské republiky o spolupráci při posuzování shody vzájemně dodávaných výrobků (Praha, 15.06.2004)
http://www.unmz.cz/urad/mezinarodni-smluvni-dokumenty-zabezpecovane-unmz

6.6. Zóny volného obchodu

V Bělorusku funguje šest zón volného obchodu (SEZ), a to v Brestu (byla vytvořena v roce 1996 na 50 let), Gomelu (1998, 50 let), Grodnu (2002, 30 let), Minsku (1998, 30 let), Mogilevu (202, 30 let) a Vitebsku (1999, 30 let). Ty poskytují zahraničním investorům **významné daňové úlevy a další investiční pobídky**. Podmínkou pro přiznání těchto výhod je investice nad 1 mil. EUR, výroba převážné části produkce na export, případně výroba zboží zaměňující nutnost jeho importu. Pro již registrované podniky platí investiční pobídky do 31.03.2015, pro nově registrované na 7 let od data registrace. Registraci v SEZ provádí administrace těchto zón. K 1. lednu 2010 bylo v rámci SEZ zaregistrováno 284 společností s celkovými příjmy 2,5 mld. USD. Nejvíce rezidentů se nachází v Minské SEZ (73), Brestské SEZ (32), Grodněnské SEZ (46), Gomelské SEZ (36), Vitebské SEZ (33) a Mogilevské SEZ (22).

SEZ Brest
http://www.tpp.brestobl.com

SEZ Gomel
http://www.cci.gomel.by

SEZ Grodno
http://www.grotpp.by

SEZ Minsk
http://www.tppm.by

SEZ Mogilev
http://www.cci.mogilev.by

SEZ Vitebsk

http://www.fez-vitebsk.com

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

7.1. Smluvní základna

Ke klíčovým bilaterálním dohodám v hospodářské oblasti náleží:

- ***Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku***
  [podpis v Praze 14.10.1996, platnost 15.01.1998, účinnost 01.01.1999, 31/1998 Sb.]

- ***Dohoda mezi Českou republikou a Běloruskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic***
  [podpis v Praze 14.10.1996, platnost 09.04.1998, 213/1998 Sb.]

- ***Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o hospodářské, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci***
  [podpis v Minsku 22.01.2009]

Sbírka zákonů a mezinárodních smluv
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let - tabulka

Důsledky hospodářské krize vedly ke zpomalení obchodní výměny také mezi ČR a Běloruskem. V roce 2009 se vzájemný obchod v korunovém vyjádření snížil o 33,2 % na 4,935 mld. Kč. Zatímco český vývoz zaznamenal pokles o necelou třetinu, běloruský propad dosáhl 40%. Saldo obchodní bilance vyznělo tradičně ve prospěch ČR. Z hlediska obratu se Bělorusko umístilo na 53. pozici.

Zahraniční obchod ČR-Bělorusko (1993-06/2010) v tis. USD/CZK

	Vývoz z ČR			Dovoz do ČR			Obrat			Saldo
	USD	Um.	CZK	USD	Um.	CZK	USD	Um.	CZK	USD
2005	98 714	48.	2 363 903	71 614	50.	1 714 939	170 328	50.	4 078 842	27100
2006	115 068	48.	2 601 577	117 809	46.	2 663 543	232 877	51.	5 265 120	-2 741
2007	176 800	43.	3 590 445	115 705	51.	2 349 735	292 505	51.	5 940 180	61 095
2008	300 886	38.	5 125 600	132 248	51.	2 252 846	433 134	49.	7 378 446	168 638
2009	194 214	43.	3 701 143	71 914	53.	1 351 416	265 128	53.	5 052 559	123 300
6/2009	95 672	42.	1 823 212	33 112	53.	631 024	128 784	51.	2 454 236	62 560
6/2010	117 701	43.	2 288 104	49 795	52.	968 017	167 496	50.	3 256 121	67 906

Zdroj: MPO ČR

Index vývoje zahraničního obchodu ČR s Běloruskem (2004-06/2010)

	Vývoz z ČR		Dovoz do ČR		Obrat	
	% v USD	% v Kč	% v USD	% v Kč	% v USD	% v Kč
2005 / 2004	+ 14,6	+ 6,8	+ 20,3	+ 12,0	+ 16,9	+ 8,9
2006 / 2005	+ 16,6	+ 10,1	+ 64,5	+ 55,3	+ 36,7	+ 29,1
2007 / 2006	+ 53,6	+ 38,0	- 1,8	- 11,8	+ 25,6	+ 12,8
2008 / 2007	+ 70,2	+ 42,8	+ 14,3	- 4,1	+ 48,1	+ 24,2

2009 / 2008	- 35,5	- 27,8	- 46,4	- 40,0	- 38,8	- 31,5
6/2010 / 6/2009	+ 23,0	+ 25,5	+ 50,4	+ 53,4	+ 30,1	+ 32,7

Zdroj: MPO ČR

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Zbožová struktura zůstala v roce 2009 prakticky zachována. Na české straně dominovaly s 59 % stroje a přepravní zařízení (stroje různého typu, zařízení pro energetiku), na běloruské s 61,5 % tržní výrobky dle materiálů (zejména dráty, kabely a netkané textilie).

Nomenklatura SITC	**Vývoz z ČR**					**Dovoz do ČR**				
	2009	**2008**	**2007**	**2006**	**2005**	**2009**	**2008**	**2007**	**2006**	**2005**
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
0 Potraviny a živá zvířata	3,6	2,9	2,8	4,3	3,7	0,2	0,3	0,3	0,0	0,0
1 Nápoje a tabák	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2 Suroviny nepoživatelné, bez paliv	0,7	0,8	1,3	1,7	1,7	1,9	1,1	0,8	1,6	3,9
3 Min.paliva, mazadla a příbuzné mater.	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	3,0	12,6	27,6	1,3
4 Živočišné a rostlinné oleje a tuky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0
5 Chemikálie	14,2	12,5	10,9	16,7	18,0	6,3	18,7	16,0	14,1	11,5
6 Tržní výrobky dle materiálů	15,3	13,3	15,2	20,0	16,3	61,5	54,3	48,1	38,0	54,4
7 Stroje a přepravní zařízení	58,9	61,9	58,1	49,7	53,6	22,5	17,5	17,8	13,5	19,8
8 Různé průmyslové výrobky	6,8	8,4	11,3	7,3	6,1	5,9	4,8	4,1	4,6	9,1

Zdroj: MPO ČR

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Bělorusko bylo tradičním obchodním partnerem Československa a po jeho rozdělení ČR, a to v oblasti dodávek strojírenské techniky, potravin, polygrafických strojů, textilních strojů, dopravních prostředků, zařízení pro pivovary, sklárny atd.

Běloruský trh není velký, ale vzhledem k všeobecně nízké úrovni infrastruktury, omezené nabídkové škále moderních technologií a průmyslové produkce s vyšší přidanou hodnotou, spotřebního zboží všeho druhu včetně nízké úrovně služeb prakticky ve všech sférách je příležitostí pro široce profilovanou nabídku českých podniků. Nejen to, Bělorusko je rovněž vstupní bránou na ruský trh a po vzniku Celní unie také kazachstánský.

K perspektivním oborům patří energetika (budování generace) všech typů včetně obnovitelných zdrojů (vodní elektrárny, větrné elektrárny, zpracování biomasy na bázi rašeliny a slámy do peletek a briket a jejich následný export nebo spalování), technologie a řešení pro energetickou úspornost, dodávky zařízení pro potravinářský průmysl (v souvislosti s přeorientováváním běloruských mléčných i masných podniků na trhy Evropské unie a značným dotacím ze strany státu na jejich modernizaci), výstavbu živočišných farem, logistických center, dodávky strojů, zařízení a technologií pro různé obory (energetika, petrochemie, strojírenský průmysl, lesní průmysl, důlní /těžba uhlí/ apod.).

7.5. Nejdůležitější firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Podle údajů Ministerstva zahraničních věcí Běloruska působí v Bělorusku 75 společností s účastí českého kapitálu, z nichž 40 je registrováno jako společné podniky. Řada dalších

firem působí v Bělorusku prostřednictvím svých zastoupení anebo oficiálních distributorů. Rozsah oborů podnikání je velmi široký.

7.6. Vyhodnocení poptávek na ZÚ po českém zboží, službách a výrobní kooperaci

Všechny poptávky běloruských podnikatelských subjektů (mimo těch, kde je přímo poptávána konkrétní společnost) jsou prostřednictvím SINPRO (sdílení informací CzechTrade) publikovány na stránkách BusinessInfo v teritoriální sekci Bělorusko. Stejným způsobem je postupováno v případě investičních nabídek a zájmu o výrobní kooperaci.

V některých případech provádí zastupitelský úřad monitoring výsledků jednání.

7.7. Rozvojová pomoc poskytovaná ČR

Bělorusko nespadá mezi země, kterým ČR poskytuje rozvojovou pomoc.

7.8. Vzájemná výměna služeb

Běloruská statistika uvádí pouze souhrnné oficiální údaje, nikoliv s jednotlivými zeměmi.

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Síť klasických hypermarketů začala vznikat až po roce 2005. Státní obchody typu GUM (státní universální obchod), CUM (centrální universální obchod) nemají možnost nakupovat kvůli nedostatku finančních prostředků celokamionové nebo celokontejnerové zásilky. Nakupují tedy od zástupců zahraničních firem v nevelkých množstvích, případně berou zboží na realizaci (komisní prodej).

Nákup domácího spotřebního zboží se realizuje především prostřednictvím státních obchodů, které mají zákonem regulované složení sortimentu. Přednost má sortiment tuzemské výroby, který sice nedosahuje svými užitnými vlastnostmi ani designem, až na výjimky, evropské úrovně, ale prodává se za cenu, která je při koupěschopnosti obyvatelstva akceptovatelná.

Začínají vznikat i značkové obchody, které jsou zaměřeny převážně na prodej importního zboží. Prozatím se jedná o prestižní záležitost. Pro řadu evropských i světových firem je Bělorusko poslední evropskou zemí, kde své zastoupení ještě nemají.

Pokud jde o dodávky strojů, zařízení a technologií, je třeba se ve většině případů přihlásit do výběrového řízení. Výběrová řízení (tendry) jsou povinná u zakázek, kde je nákup plně nebo částečně financován ze státního nebo místních rozpočtů.

Působení v zemi prostřednictvím místních zástupců pomáhá v mnoha případech v získávání čerstvých informací o možnostech trhu a řeší jeho bezprostřední kontakt s existujícími i potenciálními partnery. Zástupce je však třeba vybírat pečlivě s ohledem na míru požadované profesionality.

Základní údaje k maloobchodu

	2005	2006	2007	2008	2009
Maloobchodní obrat (mld. BYR)	25230	31062	38168	50651	54736
dle typu vlastnictví (%)	100	100	100	100	100
státní	15,8	15,4	15,0	14,7	14,5
soukromé	81,9	81,5	81,9	81,9	81,9
zahraniční	2,3	3,1	3,1	3,4	3,6
dle zaměření (%)	100	100	100	100	100
potravinářské zboží	53,7	51,8	51,1	49,5	51,1
nepotravinářské zboží	46,3	48,2	48,9	50,5	48,9
Počet objektů maloobchodní sítě (tis.)	34,2	35,4	36,1	41,0	43,4

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Licence na přijímání pracovní síly ze zahraničí

Od ledna 2011 vstoupí v platnost nové nařízení prezidenta republiky č. 450 „*O licencování jednotlivých činností*“, kterým dojde ke zrušení 16 typů činností, které dříve vyžadovaly příslušné licence včetně licence na přijímání pracovní síly.

Pracovní povolení

Cizinci mohou v Bělorusku vykonávat pracovní činnost pouze na základě pracovního povolení. Povolení na 1 rok vydávají příslušné orgány, zabývající se problematikou občanství a migrace. Pracovní povolení může být prodlouženo o další rok.

Povolení k podnikání

Cizinci, s výjimkou těch, kteří mají povolení k trvalému pobytu, mohou v Bělorusku podnikat jen na základě speciálního povolení k podnikatelské činnosti. Povolení vydávají příslušné orgány, zabývající se problematikou občanství a migrace, na období uvedené v žádosti (ne však delší než je platnost dočasného pobytu nebo registrace v Bělorusku). Cizinec, který získá příslušné povolení je povinen se v průběhu 15 pracovních dní evidovat na Ministerstvu daní a poplatků Běloruska.

Odbor občanství a migrace Ministerstva vnitra Běloruska
http://mvd.gov.by/modules.php?name=Content&pa=list_pages_categories&cid=3

Cizinci i běloruští občané pracují na základě pracovních smluv, jejichž povinné náležitosti upravuje běloruská legislativa. Zahraniční pracovníci platí ze svých příjmů daně podle běloruských zákonů. Zamezení dvojího zdanění řeší příslušná mezistátní dohoda mezi Běloruskem a ČR. V souladu se zákony Běloruska mohou zahraniční pracovníci vyvážet a převádět do zahraničí svou mzdu.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Obecně neexistují žádné specifické požadavky k cizincům, kteří chtějí v Bělorusku podnikat. Na zahraniční investory se vztahuje stejný právní režim a podmínky jako na běloruské subjekty.

Zastoupení zahraniční společnosti v Bělorusku není právnickou osobou a rozhodnutí k založení těchto subjektů vydává Ministerstvo zahraničních věcí Běloruska na dobu 3 let s možností prodloužení o další 3 roky.

Za *obchodní společnosti se zahraniční účastí (investicemi)* se považují takové podniky, kde zahraniční investor vložil do základního kapitálu společnosti nejméně 20 000 USD. Pro účely registrace se všechny obchodní společnosti se zahraniční účastí člení na *smíšené obchodní společnosti* (právnická osoba, základní kapitál je tvořen podíly zahraničního investora a běloruských fyzických a/nebo právnických osob) nebo *zahraniční obchodní společnosti* (právnická osoba, základní kapitál je ze 100% tvořen zahraničními investicemi).

Registraci obchodních organizací se zahraniční účastí (investicemi) provádí *Minský městský výkonný výbor* a jednotlivé *oblastní výkonné výbory*, mimo obchodních organizací se zájmem podnikat na území *Svobodných ekonomických zón* (SEZ). Registraci v SEZ provádí administrace těchto zón. V případě bank a nebankovních úvěrově-finančních společností provádí registraci *Národní banka Běloruska*, pojišťovny registruje *Ministerstvo financí Běloruska*. Před podáním návrhu na zápis obchodní společnosti je třeba:

- potvrdit s registračním orgánem název obchodní společnosti;
- stanovit místo budoucího sídla společnosti (obdržet potvrzení vlastníka nemovitosti);
- přijmout (písemně) rozhodnutí o založení obchodní společnosti, připravit zakladatelské listiny (originál nebo notářsky ověřené kopie) a další dokumenty (výpis z obchodního rejstříku v ČR s notářsky ověřeným překladem u právnických osob, kopie a překlad pasu v případě fyzických osob);
- vytvořit základní kapitál společnosti (otevřít dočasně bankovní účet nebo provést znalecké ocenění nepeněžních vkladů);
- zaplatit registrační poplatek.

Organizačně podnikání může nabývat následujících forem:

Akciová společnost – nejrozšířenější forma podnikání u kapitálově náročných ekonomických aktivit. Rozlišuje se forma uzavřené akciové společnosti, kdy je možno nabývat akcie pouze se souhlasem ostatních akcionářů a/nebo jen omezenému okruhu osob a otevřené akciové společnosti, kdy je možno nabývat akcie volně. K založení a.s. je třeba vždy minimálně dvou akcionářů, uzavřená akciová společnost může mít maximálně padesát akcionářů, u otevřené akciové společnosti toto omezení neplatí.

Společnost s ručením omezeným – právnická osoba, jejíž kapitál a závazky jsou omezeny výší podílu společníků. Opět je třeba nejméně dvou a maximálně padesáti společníků k založení této formy společnosti.

Unitární podnik – osoba založená za účelem dosažení zisku, která nemá vlastnické právo k majetku svěřeného jí k hospodaření. Majetek unitárního podniku je nedělitelný, výši základního kapitálu stanoví sám zaměstnavatel.

Mezi další možné formy právnických osob patří *komanditní společnost* a *společnost s ručením dodatečným*. Tyto formy organizace podnikání ale nejsou příliš často využívané.
Zahraniční společnosti mohou také na dobu až 3 let otevírat svá *obchodní zastoupení* a *filiálky*, přičemž ty nemají právní subjektivitu a provádí činnost jménem a z pověření jimi reprezentované organizace.

Databáze názvů obchodních společností
http://egr.minjust.by

Účetnictví

Každoročně musí podnikatelský subjekt provést účetní uzávěrku. Ta se skládá z:
- rozvahy;
- výkazu zisku a ztrát;
- výkazu změny vlastního kapitálu;
- výkazu o peněžních tocích;
- přílohy k rozvaze, týkající se aktiv a pasiv podniku;
- výkazu cíleného využití získaných prostředků.

Součástí evidence je i auditorská zpráva, pokud pro daný obor podnikání nebo typ společnosti je audit povinný. Klíčovým v dané oblasti je zákon „*O auditorské činnosti*“, podle kterého se povinný audit vztahuje na:
- otevřené akciové společnosti;
- banky a nebankovní úvěrové společnosti;
- burzy;
- podniky se zahraničními investicemi;
- rezidenty Parků vysokých technologií
- další organizace a živnostníky, jejichž objem příjmů za předchozí účetní rok překročil hranici 600 tis. EUR.

Účetní uzávěrka musí být vyhotovena do 90 dní po ukončení účetního roku, v ruském nebo běloruském jazyce. Ukazatele musí být vyčísleny v běloruských rublech.

Zákon o auditorské činnosti
http://pravo.by/WEBNPA/text.asp?RN=V19403373

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu

V Bělorusku se lze prezentovat na řadě výstav, které jsou oborově zaměřeny. Vhodné jsou rovněž individuální prezentace v reprezentativních místech (hotely, obchodní centra), případně prostřednictvím Běloruské obchodně-průmyslové komory, která může zajistit účast běloruských subjektů.

Oslovování potenciálních zákazníků emailem je značně problematické. Nabídka nemusí dojít na místo určení, nebo jako nevyžádaná pošta skončí v koši. V této souvislosti je doporučeno oslovit běloruského partnera po telefonické domluvě. Nabídka, případně další propagační materiály by měly být v ruském jazyce. Informace v angličtině či jiném jazyce mají menší šanci na řádné prostudování.

Vhodná je reklama v odborných časopisech nebo tisku, ale až v momentě kdy má česká společnost pobočku nebo svého obchodního zástupce v teritoriu.

Přehled běloruských pořadatelů výstav, kde lze vyhledat výstavu dle zájmového oboru, stejně jako kontakty na bezplatné databáze a katalogy běloruských firem, která mohou marketingová oddělení českých firem využít pro vyhledávání potřebných kontaktů

http://www.mzv.cz/static/144946-1-MZV/cz/obchod_a_ekonomika/nabidka_beloruskych_podniku/index.html

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Hospodářskými spory se zabývají *Hospodářské soudy* v každé z šesti oblastí Běloruska a *Vyšší hospodářský soud* v Minsku. V Bělorusku je rovněž zřízen *Mezinárodní arbitrážní soud* při Běloruské obchodně-průmyslové komoře se sídlem v Minsku.

Pokud je spor rozhodován místními soudy, je ve většině případů přihlédnuto k zájmům a ochraně tuzemských účastníků sporu. Z tohoto důvodu je doporučeno uvádět místo soudu mimo Běloruska a použití práva českého, případně třetí země.

Vyšší hospodářský soud Běloruska
http://www.court.by

Mezinárodní arbitrážní soud při Běloruské obchodně-průmyslové komoře
http://www.cci.by/ArbitrCourt/AboutCourt.aspx

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

V Bělorusku je výběrové řízení vypisováno bezpodmínečně na zakázky, které jsou plně nebo částečně financovány ze státního rozpočtu i rozpočtů místních orgánů státní správy. Legislativně problematiku řeší nařízení Prezidenta republiky „*O státních zakázkách Běloruska*“ a nařízení Rady ministrů Běloruska „*O některých otázkách realizace veřejných zakázek*“.

Databáze všech výběrových řízení je provozována *Národním centrem marketingu a konjunktury cen*. Přístup je však placený. Některé organizace, které jsou oprávněny k zadávání zakázek, prezentují tendry i na svých stránkách. Příkladem je OAO BELENERGOSNABKOMPLET (http://besk.by), který provádí centralizované nákupy pro běloruský energetický sektor.

V případě existence nabídky zboží (prací, služeb) zahraničního, běloruského nebo ruského původu, jsou zákonem preferováni právě běloruští a ruští výrobci, kdy je jejich cenová nabídka snížena o 10 až 25%. Dále mají výhodu dodavatelé, kteří nabízejí financování dodávek.

Databáze tendrů Národního centra marketingu a konjunktury cen
http://www.icetrade.by

Všeobecná informace k procedurám veřejných zakázek
http://w3.economy.gov.by/ministry/economy.nsf/519ff0db1052e74fc2256d750023d22e/06adfcfd9371f02ec22572ed0022ec74?OpenDocument

Nařízení Prezidenta republiky „O státních zakázkách Běloruska“
http://pravo.by/webnpa/text.asp?RN=p30800618

Nařízení Rady ministrů Běloruska „O některých otázkách realizace veřejných zakázek“
http://pravo.by/webnpa/text.asp?RN=c20801987

Subjekty, které provádějí centralizované nákupy
http://w3.economy.gov.by/ministry/economy.nsf/c0f0523c581097c9c225701900349321/10464445326895d4c22572f000292376?OpenDocument

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Legislativa

Značným problémem je enormní objem rychle se měnících normativních aktů všech stupňů, přijímání zásadních normativních aktů prezidentskými výnosy, retrospektivní účinnost normativních aktů, jejich neprovázanost a vnitřní rozpornost apod. Přestože se volá po vyčištění právních norem, souběžně se přijímají další. Vždy je možno, z důvodu nepřehlednosti právních, daňových, celních a dalších předpisů, nalézt porušení běloruských zákonů, a tím zavdat i důvod k přijetí citelných sankcí. Případně mohou na fungování firmy mít negativní vliv i nerovná pravidla pro státní a nestátní podniky, pokud jde o možnosti odbytu výrobků, získávání surovin atd.

Nejasná situace vyvstává v souvislosti s červencovou ratifikací *Jednotného celního kodexu* Celní unie Běloruska, Kazachstánu a Ruské federace, kdy by mělo docházet k unifikaci netarifních opatření obchodu.

Rejstřík právnických osob

Rozhodne-li se český subjekt v Bělorusku podnikat, musí najít takového partnera, který dokáže ať již eliminovat nebo překonat administrativní bariéry či případné uměle vytvářené snahy různých orgánů o znepříjemnění fungování takového podniku. Rovněž bez trvalé přítomnosti českého zástupce podniku s příslušnými pravomocemi rozhodovat o finančních a personálních záležitostech riskuje investor ztrátu vložených prostředků až po likvidaci podniku.

Stejně jako i v jiných zemích je vhodné prověřit si alespoň základní informace o potenciálním partnerovi. V Bělorusku, na rozdíl od ČR, neexistuje volně přístupná databáze rejstříku právnických osob (vyjma přehledu firem, které jsou v procesu likvidace). O žádost je třeba žádat na Ministerstvu justice Běloruska nebo v příslušných registračních orgánech dle místa registrace firmy. O výpis může žádat i zahraniční firma. Proces probíhá prostřednictvím poštovní korespondence. Levnější a rychlejší variantou může být získání výpisu přes běloruskou právnickou kancelář.

Návod k získání výpisu z Rejstříku právnických osob
http://www.minjust.by/ru/site_menu/edin_gos_register/inf_iz_egr

Cenotvorba

V roce 2009 došlo k pozitivním změnám, pokud jde o oblast cenotvorby. Soukromé podniky, včetně těch se zahraničních kapitálem, již nemusí dodržovat (vyjma 50 skupin zboží sociálního významu) registraci cen vyrobené produkce a povolené hranice marží u importních výrobků, pokud ty jsou určeny k prodeji v maloobchodě. Pro dovážené výrobky směřující do závodů nebo živnostníkům s cílem jejich využívání (ve výrobě) zachoval stát hranici 30% marže.

Ministerstvo ekonomiky BY k 1. únoru 2011 zrušilo omezení na velkoobchodní marže *(platilo max. 20%)* a marže při prodeji zahraničního zboží k dalšímu využití (např. ve výrobním procesu BY závody) nebo prodeji *(max. 30%)*. Současně dochází ke zjednodušení mechanismu slev z prodejních cen. Liberalizace cenotvorby se netýká zhruba 50 pozic, tzv. sociálně vážných produktů (potraviny, výrobky pro děti, léky apod.).

Legislativa k cenotvorbě - Ministerstvo ekonomiky Běloruska
http://w3.economy.gov.by/ministry/economy.nsf/519ff0db1052e74fc2256d750023d22e/10d4778b7f170630c22575d00044479c?OpenDocument

Záměna importu

Běloruská administrativa se snaží prostřednictvím netarifních překážek chránit svůj trh, omezovat nadměrný dovoz (a tím i šetřit valutové prostředky) a současně stimulovat (ať již daňovými pobídkami, tak i dalšími administrativními zásahy ve prospěch nového domácího výrobce, které mohou negativně ovlivnit ostatní importéry) a iniciovat vlastní výrobu nejpotřebnější produkce. Za tímto účelem existuje státní program na podporu výroby produkce nahrazující dovozy zboží a služeb.
Importní zboží je rozděleno do tří skupin. V první skupině (produkty, jejichž analogy se v Bělorusku vyrábějí v nedostatečném množství) je pozorováno snížení importu u 75 pozic z 234. U druhé skupiny (produkce se vyrábí nebo začíná vyrábět) se import snížil u 232 pozic z 507. U třetí skupiny, kde není výroba možná nebo ekonomicky nevýhodná, byla organizována výroba u 68 pozic, a řeší se možnosti výroby u dalších 16.

Государственная программа импортозамещения на 2006-2010 годы
http://w3.economy.gov.by/ministry/economy.nsf/c0f0523c581097c9c225701900349321/cac8d65298b6aba6c225727300381193?OpenDocument

Státní monopoly

V zemi působí státní (přirozené) monopoly v oblasti dopravy ropy, ropných produktů a plynu, přenosu a distribuce elektrické a tepelné energie, centralizovaného zásobování vodou, poštovních služeb, služeb dopravních terminálů a letišť, obsluhování vzdušeného prostoru. Kromě toho existují i mimořádné monopoly, vytvořené státem na určité období, přičemž je konkurence omezena nebo zcela eliminována. Antimonopolní politikou je pověřen *Odbor cenové politiky Ministerstva ekonomiky Běloruska*.

Antimonopolní politika - Ministerstvo ekonomiky Běloruska
http://w3.economy.gov.by/ministry/economy.nsf/519ff0db1052e74fc2256d750023d22e/83a7b6eb2c651766c225726b00392d1d?OpenDocument

Stát, jeho zásahy a regulace

Až 75% hospodářských subjektů se nachází ve vlastnictví státu, přičemž většina z nich potřebuje rekonstrukci svých výrobních fondů. Problémem je však nedostatek volných finančních prostředků, které jsou kromě jiného způsobeny neefektivní výrobou většiny státních podniků. Podniky nemají v drtivé většině volné finanční prostředky, které by mohly na modernizaci věnovat. U státních podniků funguje princip přerozdělování financí od podniků, které se ještě „drží nad vodou“, podnikům, které jsou nerentabilní. Jejich takzvaná

restrukturalizace má více méně administrativní charakter, založený na zahrnutí ztrátových podniků do bilancí úspěšných podniků. Značným problémem je přezaměstnanost, vysoká energetická a materiálová náročnost. Rovněž rozhodování managementu, což jsou de facto státní úředníci (kteří mohou být kdykoliv odvoláni), je motivováno osobním prospěchem než snahou přijímat nejefektivnější řešení – což se projevuje i v různých tendrových řízeních.

Mezi významné problémy běloruské ekonomiky:
- nadměrná ekonomická a energetická závislost na Ruské federaci;
- vysoké opotřebení základních fondů většiny běloruských podniků;
- nízká rentabilita podniků, která jim nedovoluje vytvářet nezbytné obratové fondy;
- nadměrné daňové a rozpočtové zatížení podniků,
- ve středně a dlouhodobé perspektivě absence záruk zajišťujících stabilitu měny;
- nerealizovaná privatizace velkých podniků;
- zasahování vlády do ekonomiky při rozhodování o úvěrech hospodářským subjektům;
- korupce státních úředníků, přijímání nikoliv ekonomicky nejefektivnějších řešení.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

V Bělorusku je poskytována ochrana výsledkům duševního vlastnictví.

Autorská práva zahrnují literární, umělecká, hudební a audiovizuální díla. Jejich ochrana vzniká momentem jejich vzniku. Osobní nemajetková práva jsou chráněna neomezeně, majetková práva v průběhu života autora a 50 let po jeho smrti. Majetková práva mohou být předána třetím osobám na základě výlučné nebo nevýlučné licence. Majitel má právo zakazovat nebo povolovat nakládání se svými autorskými právy.

Ochrana **patentů** je poskytována na období 20 let od data registrace v *Národním centru intelektuálního vlastnictví (NCIS)*. Registrace **obchodních značek** se provádí rovněž v *NCIS*, přičemž je značka chráněna po dobu 10 let s možností dalšího prodloužení o 10 let. Ve stejné organizaci se registrují rovněž **průmyslové vzorky** (na 10 let s prodloužením o 5 let) a **zeměpisné názvy** (na 10 let s prodloužením o dalších 10 let).

Národní centrum intelektuálního vlastnictví
http://www.belgospatent.org.by

Euroasijská patentová organizace - registrace patentů pro celé SNS
http://www.eapo.org/rus/ea/index.html

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

V souvislosti s hospodářskou krizí a problémy s nedostatkem valutových prostředků bylo 11.11.2008 Běloruskou národní bankou (BNB) přijato nařízení č. 165 "*O zúčtování zahraničních kontraktů, předpokládající dovoz*", které zakazuje běloruským dovozcům zálohové platby a povoluje úhradu zboží zahraničnímu exportérovi až po jeho dodání. Alternativní možností je využití akreditivů.

Na základě nařízení BNB z dubna 2010 jsou povoleny zálohové platby pouze nerezidentům zaregistrovaných v RF a pouze pokud jde o státní zakázky.

Od 10. ledna 2011 platí zákaz Národní banky Běloruska na provádění předplateb v zahraniční měně prostřednictvím úvěrů, opatřených v běloruských bankách. Jedná se tak o návrat do roku 2008, kdy Národní banka svým usnesením č. 165 zakázala právnickým osobám provádět předplatby rezidentů z účtů běloruských bank ve prospěch nerezidentů bez speciálního povolení národní banky. Později bylo se souhlasem Národní banky povoleno importérům provádět předplatby do zahraničí, pokud se jednalo o platby v zahraniční měně, prováděné na základě úvěrových smluv uzavřených mezi importérem a nerezidentem, případně běloruskou bankou a nerezidentem. Bez povolení centrální banky tak bude možné provádět předplatby pouze z prostředků (úvěrů) bank nerezidentů nebo vlastních valutových zdrojů dovozců. V platnosti zůstávají rovněž dosavadní instrumenty - akreditiv a bankovní záruky.

Nařízení "O zúčtování zahraničních kontraktů, předpokládající dovoz"
http://21.by/papers?id=79293

8.10. Významné veletrhy a výstavy v zemi působení

Přehled organizací, které pořádají výstavy a veletrhy v Bělorusku lze nalézt na stránkách ZÚ ČR v Minsk, konkrétně v sekci „Obchod a ekonomika – Důležité kontakty“.

ZÚ ČR v Minsku
http://www.mzv.cz/minsk

9. Investiční klima

Pro vstup zahraničních investic do Běloruska hovoří příznivá geografická poloha (tranzit směrem na Východ), levná a kvalifikovaná pracovní síla a ve srovnání s ostatními zeměmi SNS poměrně dobře rozvinutá infrastruktura, která je udržována na přijatelné úrovni především v Minsku a dalších důležitých městech (Brest, Gomel, Grodno, Vitebsk, Mogilev). Nesporným kladem jsou rovněž odbytové možnosti, kdy má Bělorusko díky sjednané dohodě o celní unii s Ruskou federací relativně volný přístup na 140 mil. ruský trh, přičemž aktuálně probíhá proces vytváření celní unie s Ruskou Federací a Kazachstánem.

Podnikatelské prostředí v Bělorusku je hluboko pod standardy zemí EU. Nejvíce je kritizován daňový systém, podmínky pro získávání mezinárodních úvěrů nebo nižší míra otevřenosti zahraničního obchodu, respektive dovozu zboží do Běloruska.

V posledních dvou letech došlo k určitému změkčení a uvolnění pravidel. Tak například v březnu 2008 byl zrušen institut tzv. zlaté akcie, který umožňoval státním orgánům vetovat důležitá rozhodnutí ve všech podnicích, kde vlastnil byť jen minimální podíl. Dále jsou postupně odstraňovány překážky obchodování s cennými papíry, kdy byla mimo jiné snížena sazba daně z příjmu právnických osob z výnosů z cenných papírů. Došlo také ke zjednodušení postupu při registraci a rušení podnikatelských subjektů přechodem z povolovacího režimu na režim ohlašovací nebo ke zlepšení postupu při poskytování pozemků. Od ledna 2010 vstoupily v platnost některé změny v daňovém kodexu, které by měly snížit daňovou zátěž podnikatelských subjektů.

K nejdůležitějším zákonům z hlediska zahraničních investic náleží:

- *Investiční kodex Běloruské republiky*

Tento kodex upravuje formy podnikání a další náležitosti investic, včetně zahraničních, a to založením právnické osoby, získáním nemovitosti nebo práva k nemovitosti, podíly v základním kapitálu právnické osoby, získáním cenných papírů, práv duševního vlastnictví nebo koncesí na užití přírodních surovin.

- *Nařízení Rady ministrů Republiky Bělorusko č. 929 z 22.07.1997 „O režimu založení a činnosti zastoupení zahraničních organizací v Bělorusku“*

  Podle tohoto nařízení "zastoupení" není právnickou osobou a rozhodnutí k založení těchto subjektů vydává MZV Běloruska na dobu 3 let s možností prodloužení o další 3 roky. V obchodních organizacích se zahraničním kapitálem se upravují pracovní vztahy kolektivní dohodou a pracovními smlouvami. Valutová mzda zahraničních pracovníků může být převáděna do zahraničí. Sociální pojištění a zabezpečení pracovníků (s výjimkou důchodového zabezpečení zahraničních občanů) se upravuje v souladu s normami běloruské legislativy.

- *Nařízení Rady ministrů Republiky Bělorusko z 16.09.2002 č. 1258 „O úpravě pracovní a podnikatelské činnosti cizinců a osob bez občanství, dočasně žijících na území Republiky Bělorusko“*

  Tento právní předpis upravuje kompetence běloruských orgánů ve věcech vydání pracovních povolení i povolení k podnikatelské činnosti pro cizí státní příslušníky a osoby bez státní příslušnosti.

- *Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku (Praha 14.10.1996)*

- *Dohoda mezi Českou republikou a Běloruskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic (Praha, 14.10.1996)*

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu

Při realizaci investičních projektů mimořádného významu pro státní hospodářství (a při výši vkladu nejméně 5 mil. USD) může být mezi zahraničním investorem a Běloruskou republikou uzavřena *investiční smlouva*, jejíž součástí bývá individuální podpora konkrétnímu projektu. Podpora se uplatňuje prostřednictvím přijetí normativního právního aktu. Stabilita těchto podmínek je zaručena po celou dobu účinnosti investiční smlouvy.

Ke stimulujícím faktorům získávání zahraničních investic patří daňové a některé další úlevy poskytované investorům působícím v rámci *Svobodných ekonomických zón* (SEZ). V Bělorusku jich funguje šest, a to v Brestu, Gomelu, Grodnu, Minsku, Mogilevu a Vitebsku. Ty poskytují zahraničním investorům daňové úlevy a další investiční pobídky. Podmínkou pro přiznání těchto výhod je investice nad 1 mil. EUR, výroba převážné části produkce na export, případně výroba zboží zaměňující nutnost jeho importu. Pro již registrované podniky platí investiční pobídky do 31.03.2015, pro nově registrované na 7 let od data registrace. Registraci v SEZ provádí administrace těchto zón. K 1. červenci 2010 bylo v rámci SEZ zaregistrováno 304 společností (reálně funguje 284) s celkovými příjmy za 1. pol. 2010 1,45 mld. USD. Nejvíce rezidentů se nachází v Minské SEZ (76), Brestské SEZ (64), Grodněnské

SEZ (45), Gomelské SEZ (41), Vitebské SEZ (33) a Mogilevské SEZ (25). Předmětně problematiku řeší *Prezidentský výnos č. 262 z 09.06.2005 „O některých otázkách činnosti svobodných ekonomických zón na území Republiky Bělorusko“* a *Prezidentský výnos č. 42 z 28.01.2008 „O vnesení doplnění a změn u některých výnosů prezidenta Republiky Bělorusko o svobodných ekonomických zónách“*.

Daňově zvýhodněné mohou být podniky (včetně podniků se zahraničním kapitálem) vyvíjející podnikatelskou činnosti ve venkovských oblastech a městech *s populací do 50 000 obyvatel*, a to v souladu s *Prezidentským dekretem č. 9 z 20.12.2007 „O některých otázkách regulace podnikatelské činnosti na území venkovských sídel“* a *Prezidentským dekretem č. 1 z 28.01.2008 „O stimulaci výroby a prodeje zboží (prací a služeb)“*. Zvýhodněny jsou rovněž subjekty podnikající v zemědělských oblastech.

Příznivý režim pro zahraniční společnosti nabízí rovněž působení v rámci *Vysoce technologických parků*, které jsou v Bělorusku zřizovány v souladu s *Prezidentským dekretem č. 12 z 22.09.2005 „O parku vysokých technologií“*.

Subjekty v Bělorusku mohou rovněž získat statut *„svědomitý účastník zahraničního působení (obchodu)*“, který umožňuje jeho nositelům v zjednodušeném režimu dovážet zboží pro své výrobní potřeby a ihned je využít ve výrobě bez celního odbavení. Celní procedura se provádí následně formou přihlašovací zásady bez fyzického předložení zboží celnici.

9.2. Přímé zahraniční investice (odvětvová a teritoriální struktura)

V 2009 roce příliv zahraničních investic do ekonomiky Běloruska představoval 9,303 mld. USD *. Z toho přímé investice zaznamenaly nárůst o 111% na 4,821 mld. USD. Portfóliové investice představovaly 1,9 mil. USD a ostatní 4,480 mld. USD.

V 1. pol. 2010 zahraniční investice zaznamenaly nárůst o 4,4% na 4,416 mld. USD. Z toho přímé investice představovaly 60,2%, portfóliové 0,0008% a ostatní 39,8%.

Příliv přímých zahraničních investic do Běloruska v mil. USD (2004-6/2010)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1-6/2010
Celkem	862,6	451,3	748,6	1 313,5	2 279,8	4 821,1	2658,4

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

Nejvýznamnějšími přímými investory byly v roce 2009 Ruské federace (4,26 mld. USD, tedy 83,5%), Švýcarsko (7,3%), Kypr (2,1%) a Německo (1,1%).

Přímé zahraniční investice do Běloruska dle odvětví v mil. USD (2007-2009)

	2007		2008		2009	6/2010
	Objem	**Podíl v %**	**Objem**	**Podíl v %**	**Objem**	**Objem**
Celkem	1 313,5	100,0	2 279,8	100	4 821,1	2658,4
Průmysl	227,1	17,3	430,5	18,9	255,2	
Zemědělství	21,7	1,6	21,9	1,0	15,6	
Doprava	86,6	6,6	96,1	4,2	3 103,0	
Spoje	147,1	11,2	183,7	8,1	23,2	
Stavebnictví	25,1	1,9	37,6	1,6	33,9	
Obchod a veřejné stravování	73,4	5,6	178,4	7,8	731,2	
Materiálně technické zásobování, odbyt	1,4	0,1	9,6	0,4	17,4	
Všeobecná obchodní činnost	623,6	47,5	1 234	54,1	494,8	
Bytové a komunální hospodářství	1,7	0,1	3,3	0,1	1,2	

Zdroj: Národní statistický výbor Běloruska

** Dle běloruské metodiky zahraniční investice zahrnují přímé, portfóliové a ostatní investice.* ***Přímé investice*** *zahranují investice, prováděné zahraničními investory, podíl kterých představuje min. 10% v základních kapitálu společnosti.* ***Portfólivoé investice*** *zahrnují podíl menší 10% v základním jměné společnosti.* ***Ostatní investice*** *představují zahraniční úvěry a půjčky, stejně jako půjčky garantované běloruskou vládou, získané od nerezidentů.*

Agentura **Standard & Poor`s** potvrdila v květnu 2010 rating „B+" pro dlouhodobé závazky Běloruska v zahraniční měně, „B" pro krátkodobédobé závazky Běloruska v zahraniční měně s výhledem negativní.

9.3. České investice v teritoriu

Jakkoli jsou zatím české přímé investice do Běloruska nevelké, získávají stále více na významu. V současné době české společnosti podnikají v oblasti vodního hospodářství, logistiky a těžby surovin. Řada českých subjektů podniká právě na území *Zvláštních ekonomických zón*. Podle údajů Ministerstva zahraničních věcí Běloruska působí v Bělorusku 75 českých společností s účastí českého kapitálu, z nichž 40 je registrováno jako společné podniky.

Přehled stavu a toků přímých českých investic (2000-2009)

Toky přímých zahraničních investice z ČR do Běloruska (v tis. USD)				
	Základní kapitál	**Reinvestovaný zisk**	**Ostatní kapitál**	**Celkem**
2009	3 209,9	2 986,7	59,4	6 523,0
2008	967,8	4 346,7	287,4	5 601,9
2007	- 1 552,8	58,1	0,0	- 1 494,7
2006	49,5	744,9	55,9	850,3
Stav přímých zahraničních investice z ČR do Běloruska (v mil. USD)				
	Základní kapitál	**Reinvestovaný zisk**	**Ostatní kapitál**	**Celkem**
k 31.12.2008	5,0	9,0	1,0	15,1
k 31.12.2007	1,8	8,8	0,0	10,7
k 31.12.2006	1,5	3,2	0,1	4,7
k 31.12.2005	0,7	0,7	0,0	1,4
k 31.12.2004	-	-	-	-
k 31.12.2003	0,0	0,1	0,0	0,2
k 31.12.2002	1,1	0,0	0,0	1,1
k 31.12.2001	1,7	0,1	-0,0	1,7
k 31.12.2000	0,1	-0,0	0,0	0,1

Zdroj: ČNB (http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/pzi/index.html)

Dle běloruských statistik dosáhly české investice v Bělorusku v roce 2009 17,9 mil. USD (v roce 2008 33 mil. USD), z toho přímé představovaly 4,7 mil. USD (2008 9,2 mil. USD) a ostatní 13,2 mil. USD (2008 23,8 mil. USD). V 1. pololetí 2010 české investice dosáhly 9,4 mil. USD, z toho přímé 1,7 mil. USD a 7,7 mil. USD ostatní.

Běloruské investice do ČR nehrají významnější roli.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové programy

Proces privatizace byl nastartován v roce 1991 a do roku 2008 bylo zprivatizováno 4 322 podniků, tedy zhruba 53,4% z celkového počtu. 14. července 2008 byl *Usnesením rady ministrů č. 1021* schválen plán privatizace objektů na období 2008–2010 s tím, že státní podniky budou nejprve převedeny na akciové společnosti. Akcionování těchto podniků však postupuje velmi pomalu. Proces privatizace v roce 2009 nedosáhl takových temp, jak se

předpokládalo. Příjem finančních prostředků od prodeje státních akcií dosáhl 12% z plánované částky. Výraznější zlepšení situace se očekává s plánovaným přijetím zákona „*O Privatizaci*“, novelizací zákonu „*O objektech nacházejících se ve vlastnictví státu*“ a s transformací stávající *Investiční agentury* na *Národní investiční a privatizační agenturu*. Ta by měla nabídnout první závody k privatizaci v roce 2010.

Pro některé investory může být zajímavou možností investovat do nalezišť nerostných surovin, vod, lesů, půdního fondu a jiných objektů prostřednictvím tzv. koncesí.

Investiční projekty jsou vyhlašovány vládou, jednotlivými ministerstvy, oblastmi, státními koncerny nebo obchodně-průmyslovými komorami. Jedná se o projekty modernizace stávajících nebo výstavby nových podniků v různých oblastech hospodářství, společné podniky nebo přímé investice.

Tato kapitola je podrobněji řešena v samostatném materiálu Investiční profil Běloruska.

9.5. Rizika investování v teritoriu

U řady subjektů zejména průmyslových není dosud jasné, jaké procento akcií se prodává a jaká je jejich cena. U velkých subjektů s provozy na několika místech není zřejmé, jaké části jsou určené k prodeji. Subjekty jsou nabízené často s velkými nezastavěnými plochami, které mohou znamenat navýšení ceny subjektů, ale ne jejich efektivní využití. Samostatnou kapitolou pak bude uzavírání případných dohod, které s odvoláním na Lukašenkovo pojetí privatizace, mají zachovat dosavadní zaměstnanost a sociální výhody (včetně zvyšování platů). Nemluvě o privatizaci velkých petrochemických subjektů, do jejichž hospodaření a bilancí jsou zahrnované ztrátové podniky.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Státní plán ekonomického rozvoje na rok 2010 předpokládá růst HDP o 11-13%. Růst by měl být dosažen zlepšením situace na světových trzích (a preferenčním přístupem na ruský trh), přivlečením zahraničních investic a zajištěním příhodných podmínek pro dodávku energetických surovin z RF.

Ropná kolize z ledna 2010 ukázala, že není možné se věčně spoléhat na ruskou subvenční politiku (i když i ta je za stávajících podmínek nemalá /přes 4 mld. USD/). Zavedení ruských exportních cel na ropu a ropné produkty, stejně jako zvýšení cen za přírodní plyn představují dodatečné náklady, s kterými Bělorusko ve svých propočtech nepočítalo. V ohrožení se rovněž ocitly značné příjmy běloruských zpracovatelských závodů z realizované ropné produkce na evropských trzích. Oživení vnější poptávky je záležitostí globální ekonomické konjunktury, na kterou Bělorusko nemá žádný vliv. Zcela ideálně se nevyvíjí ani integrační proces v rámci celní unie s RF a Kazachstánem, kdy v řadě otázek existuje zjevný nesoulad běloruských a ruských vyjednavačů. V takové situaci jediným zdrojem ekonomického růstu zůstávají investice do základního kapitálu, které mohou stimulovat druhotnou poptávku a současně zlepšit exportní konkurenceschopnost domácích podniků. Vzhledem k nedostatku vlastních zdrojů Bělorusko vsází na zahraniční investice - přímé i nepřímé (v podobě úvěrů

od mezinárodních institucí /MMF, EBRD, IBRD, makroekonomická pomoc EU/ i zahraničních bank /exportní financování dodávek/). Plán předpokládá přilákat do země minimálně 2,7 mld. USD přímých investic a 3 mld. USD úvěrů. Právě potřeba zahraničních investic by mohla nastartovat dlouho odkládaný proces privatizace státních podniků a přijetí dalších opatření na liberalizaci hospodářství. V opačném případě Bělorusku hrozí vážené problémy s financováním deficitu rozpočtu a deficitu platební bilance.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daňových systémů apod.

Běloruská ekonomika se v roce 2010 bude potýkat s několika riziky: rizikem vysoké inflace, rizikem devalvace zejména v souvislosti se zvyšujícím se dovozem, který nepříznivě ovlivňuje růst deficitu běžného účtu platební bilance, rizikem pokračujícího růstu deficitu státního rozpočtu a růstu zahraničního zadlužení, které mohou vést k silným makroekonomickým šokům. Nemalý vliv na další vývoj běloruské ekonomiky bude mít vliv ruská politika. Zachová-li Rusko stávající subvenční ceny energetických surovin, bude běloruský model státem řízené ekonomiky s narůstajícím vnitřním dluhem a zaostáváním výrobních podniků pokračovat v nereálné ekonomice až do samého vyčerpání poskytování vnějších zdrojů a postupného zhoršování životní úrovně. V opačném případě, zejména pokud porostou ceny plynu na úroveň evropských cen, bude muset Bělorusko nutně přistoupit k liberalizaci trhu a privatizaci, které přilákají tolik potřebné zahraniční investice na modernizaci průmyslu.

S cílem posílit své exportní pozice na trzích SNS, podepsalo Bělorusko v listopadu 2009 Dohodu o celní unii s RF a KZ. Bělorusko od celní unie očekává odbourání tarifních i netarifních překážek obchodu a tím i svobodný přístup své produkce na klíčový ruský trh a současně výhodný dovoz energetických surovin (bez ruských exportních cel a za ceny platné pro domácí trh).

Bělorusko se současně snaží o stimulaci vzájemného obchodu s EU. V této souvislosti usiluje mj. o obnovení preferenčního obchodního režimu (GSP). Dá se předpokládat rovněž obnovení jednání Běloruska o vstupu do Světové obchodní organizace (WTO).

Bělorusko se také začínají výrazněji orientovat na třetí země, jako jsou Čína, Venezuela, Írán a další země. Dále realizuje koncepci rozvoje běloruské prodejní sítě v zahraničí (subjektů, které nabízejí produkci jednoho či několika běloruských podniků) a zakládá montážní závody na kompletaci běloruské techniky v zahraničí. V současnosti funguje 54 takovýchto montoven (26 v RF, 16 v zemích SNS, 12 v dalších zemích).

10.3. Předpoklady, resp. nové možnosti pro český vývoz nebo jinou ekonomickou spolupráci apod.

Obchod ani zahraniční investice neodpovídají možnostem obou ekonomik. České podniky mají předpoklady realizovat dodávky investičních celků pro energetiku, petrochemický, strojírenský a potravinářský průmysl. Značná část běloruských podniků totiž disponuje morálně i fyzicky zastaralým strojním parkem (dle statistik až 80%). Např. 60,4% zařízení palivo-energetického sektoru pracuje již 26 a více let. Průměrná doba životnosti se u nich pohybuje mezi 25–30 lety. Více jak 60% kotlů, 70% turbín a 45% potrubí je již za horizontem svého opotřebení.

V kontextu formování Celní unie Běloruska s RF a Kazachstánem přichází v úvahu vyšší formy spolupráce v podobě přímých investic nebo kooperační výroby na místě s přístupem na 160 mil. trh.

Bělorusko má zájem o české zkušenosti, zahraniční úvěry a přímé investice na obnovu a rozvoj domácí výrobní základny.

ČR je vnímána jako země, která má s Běloruskem mnoho shodných rysů (stejný počet obyvatel, tranzitní polohu, strukturu průmyslu, orientaci na export). Zájem je o české zkušenosti s fungováním legislativy, institucí a mechanismů na podporu investic, exportu, inovací, malého a středního podnikání, zkušenosti s privatizací a restrukturalizací ekonomiky, programy energetické úspornosti a bezpečnosti. Poradenství v daných otázkách (po vzoru dalších zemí) s sebou přináší i nové příležitosti pro uplatnění technologií, zboží, služeb a investic.

Prioritou pro Bělorusko zůstávají dodávky zařízení a technologií, dále investice (s cílem nahradit import) a rozmístění kooperační výroby na běloruských závodech. Pokud jde o dodávky investičních celků, ať již na zelené louce budované závody nebo modernizaci stávajících, české podniky budou muset změnit dosavadní přístup. Nabídka exportního financování je dávno samozřejmostí. Od zahraničního subjektu se dnes očekává mnohem více - komplexní technologické řešení, nápomoc při zajištění odbytu nebo zapojení běloruských subjektů do subdodávek. V Bělorusku tak budou mít přednost přímí investoři anebo integrátoři, kteří budou schopni hledat, navrhovat a přizpůsobovat řešení měnícím se vnějším i vnitřním podmínkám.

Zdroj:

- *podklady OEÚ ZÚ ČR v Minsku*
- *materiály a statistické údaje běloruských státních organizací*
- *materiály advokátních kanceláří REVERA CONSULTING GROUP, PRK PARTNERS*

© Obchodně-ekonomický úsek ZÚ ČR v Minsku (Bělorusko) 2010